

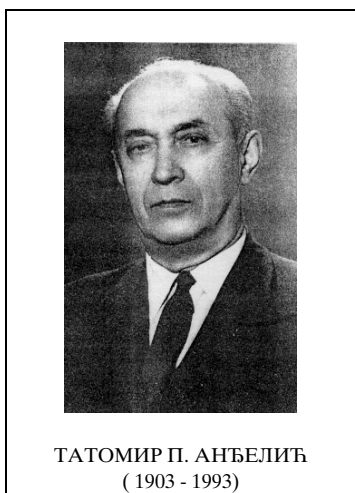
Катица (Стевановић) Хедрих

ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ (1903-1993)

АКАДЕМИК ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ

(11. новембра 1903 - 7 августа 1993)

ПРЕДГОВОР

ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ
(1903 - 1993)

Можда сам неком од колега одузела *задовољство и ауторства и одужења моралног дуга* према професору Анђелићу што ми је припала част да будем писац ове библиографије. Многи од њих су у дужем временском периоду делили научна размишљања са академиком Татомиром Анђелићем, али многи од њих му и дугују своје прво вино у паралелне светове науке, и разних области механике, математике и астрономије. Многи од њих, имали су срећу да слушају његова предавања, што ја нисам имала прилику, додирнуо их је његов ум и научна мисао, потстакла нова идеја. Својим предавањима увео је многе, у за њих, у то време нове научне области, као што су *рационална механика, аналитичка механика, мајрице, тензорски рачун, векторска анализа, астеродинамика*... Једном речју имали су среће да упознају један блистав ум, једну вишеслојну, вишедимензиону личност, једно инспиративно биће, професора и пријатеља који даје моралну и

научну подршку, онда када посумњате да ли ћете се успети тим стрмим, непроходним путевцима науке, који воде кроз беспуће у паралелне светове интелекта, светове интелектуалног богатства и сазнања и спознаје. Многи заиста то нису могли, али је сигурно свима помогао да бар досегну оне, стручне, ако не и научне и интелектуалне нивое, које можда не би спознали да крај њих као научна, и морална подршка и инспиратор није био баш ОН. Додуше сећам се да је једном приликом рекао и то *"прави џаленај ће доћи до изражаја, без обзира колико га зли људи сипушавали, колико му одузимали снаге и енергије"*. И то сам као најаутентичније и запамтила. Знала сам да је то девиза коју треба запамтити и које се и професор држао. Уз ту мисао с генерације на генерацију преноси се и мисао великог француског писца *Виктора Игоа*: *"Нема ни једне армије јаче од идеје која дође у право време"*. Упућивао је младе да се свом таленту треба увек обраћати. Директно и индиректно. И да је тамо и нада и путоказ, самопоуздање.

Није ни мало једноставније ни лакше писати о личности научника, кога га смо лично спознали, него о личностима које су живе у претходном веку и биле знамените личности свога века. За оживљавање њихових научних и људских димензија и карактеристика, обраћа се чисто историјској грађи. Али библиографију о академику Татомиру Анђелићу, поред рецензената ће оцењивати многи, и то не само с правом критике, него и са правом знања о карактерним, и људским својствима, као и спознајом ученика, студента, колеге, магистранта и докторанта. Субјективне истине оних који су га познавали не могу се оспорити, нарочито када се ради о тако вишеслојној личности, и човека, и научника и друштвеног прегаоца, и писца и говорника и инспиратора, и директора и оцењивача. Зато је овде уложена добра воља ради приказана човека-научника, кроз његову писану реч, снимљену мисао, кроз изговорену и записану реч других о њему.

Далеке, 1970 године, на новооснованом Универзитету у Нишу, донета је, на предлог проф. др Матh. Данила Рашковића, одлука о оснивању и почетку рада првих постдипломских студија на Универзитету у Нишу, а са тиме и на Машинском факултету у Нишу, на смеру техничке механике.

То је и био почетак упознавања и научне сарадње са академиком Анђелићем. Како су постдипломске студије биле менторског карактера, а испити се полагали комисијски, академику Анђелићу је предложено, што је и прихватио, да буде члан тих комисија или предсеник, и да одржи одређени број консултација, упутити ме у одређену литературу и помогне ми у студијама одређених области, *шeнзорског рачуна, аналитичке механике, механике континуума*, као и да касније учествује у комисијама за оцене и одбране мегистарског рада и докторске дисертације. Из тог периода првих сусрета, остало ми је сазнање да ме је *додирнула мисао инспиративног ума*, топлина спремности да се помогне студенту и он прихвати са благонаклоношћу, која је обично и искључиво резервисана за младе људе у које се полаже нада, верује у њихов интелектуални потенцијал и јавља радост кад за ученика добије неко чији су таленат одмах из првих разговора спознали и прихватили га. Постао је мој омиљени професор, који ме је на консултације са уважавањем и топлином примао, водио разговоре, упућивао на литературу, оцењивао, критиковао моје рукописе, али и хвалио и помагао. Достављао ми информације о научним скуповима и на њима помагао да на најбољи начин представим своје резултате.

УВОД

На корицама једног од професорових нестандартних уџбеника *Теорија љуски и њлоча*, који је публикован 1975 у коауторству са **П. М. Оџибаловим**, налазимо кратку стручну биографију у виду приказа:

"Др Тајомир П. Анђелић, професор Природно-математичког факултета Универзитета у Београду, редовни члан Српске академије наука и уметности и Међународне астронаутичке академије у Паризу.

Т.П. Анђелић је студирао математику, физику и астрономију и формирао се као теоретичар у механици. Има више од 70 публикација међу којима 9 универзитетских уџбеника. Бави се проблемима рационалне механике, риманске геометрије, нумеричких метода у математици као и историјским и филозофским проблемима механике. Врло је активан у научним друштвима, а посебно у области ширења научних знања. Т.П. Анђелић је био декан Природно-математичког факултета, а сад је директор Математичког института СР Србије. Одликован је Орденом рада са црвеном заставом и Орденом заслуга за народ са златном звездом".

У некрологу дописног члана **Божидара Д. Вујановића** стоји: *"Седмог августа 1993. године преминуо је проф. др Тајомир П. Анђелић, редовни члан Српске академије наука и уметности и редовни професор Природно-математичког факултета у Београду, у пензији". ... "Професор Анђелић био је духовно бојан, широко образована и веома обдарена личност која је својим радом на Универзитету, научној јавности и у Српској академији наука и уметности остварила видан и дубок траг који је високо цењен како у домаћим, тако и у иностраним научним круговима.*

Веома је тежко у сажетом облику дати појединости преглед његовог научног, педагошког и просветног рада, јер се његова неисцрпна енергија бојано манифестовала у стваралаштву, које чини часи нашој науци и култури.... са правом се сматра да је професор Анђелић родоначелник Београдске механичке школе. Бројне генерације студената памтиће га као бриљантног професора, поузданог и мудрог саветодавца и руководиоца научних пројеката, докторских дисертација и студија. Смрт академика Анђелића је ненадокнадив губиљак за све нас, па се са захвалношћу клањамо његовим сенима".

Само две године пре тога на свечаном скупу 18 јануара 1991. године, који је одржан у част академика Татомира П. Анђелића, академик **Александар Деспић**, поздрављајући скуп, у име САНУ, изражаваћи велико задовољство, што му је припала та част, између осталог рекао је: "*Ово задовољство велико је због тога што лично припадам њеједи људи којима је професор Анђелић, пре више од 50 година дао прва сазнања о снази и могућностима математике и математичког начина мишљења. У првом сусрећу са средњом школом, у садашњој II мушкој гимназији у Београду, један од првих који ми је оличио појам "просјор" био је управан као бор и за нас децу висок као кула, млади суљени Тајомир Анђелић. Тај сусрећ и две године сусрећања остале ми у сећању док оно постоји".* Истовремено се потсетио и на прво сретање, много година касније у Српској академији наука и уметности: "*..... он је најпре прошао поред мене, а затим се зауставио, окренуо и рекао: "Деспић, Ти си седео у левом реду, у првој клуци".* Затим је наставио: "*Колико год знамо да године живота и њеменије и корисног деловања, којима данас одајемо признање крију у себи њејобе поодмаклог људског века, верујем да професор Тајомир Анђелић, мора да осети задовољство њосићнућима која су му ње године омоћућиле и захвалност ѡрироди која му је дала да и данас здрав и чио буде међу нама. Ми можемо само да му захвалимо за све што је учинио...".*

На истом скупу **Иштван Вице**, тада директор Астрономске обсерваторије у Београду, је говорио о значају астрономских истраживања, као и истраживања из небеске механике, а којој је професор Анђелић дао свој допринос тиме што је "*поред математичких и механичких предмета професор Тајомир Анђелић предавао и асјродинамику*" наглашавајући његову приврженост примењеној небеској механици. Професор **др Милан Димићријевић** је истакао да је "*велика заслуга професора Татомира Анђелића што је уочио ѡметје и значај резултата у овој области и увео је у Академију наука*".

На том скупу професор др **Велько Вујичић** је истакао допринос Татомира Анђелића сазнањима **о кретању нехолономног сисјема у ѡечности**, као и значај његове научне и наставне активности за развој **наше школе механике**, и при томе је рекао: "*.. сматрам да треба истаћи да је донекле пренаглашена улога школе Сулова код нас, а да је недовољно истакнуто место Т.П. Анђелића у развоју наше школе механике.... Успеси наше аналитичке механике и механике континуума у првом реду су засновани на солидној математичкој основи београдске школе, од чега добрим делом на функционалној и тензорској анализи и диференцијалној геометрији. У ѡм делу нису биле без значаја добре Анђелићеве књиге из математичког, векторског и тензорског рачуна...".*

У чланку **Интелигентуална биографија и својства стваралаштва академика Тајомира П. Анђелића**, ѡисца др **Драгана Трифуновића**, који је публикован у Споменици пише : "*Часна старина која данас избија из Анђелићеве личности изнудила је код нас изражање и сазнања о професоровим коренима, о ѡрецима који су ипјекако значили у професоровом стасавању*".

На истом скупу др **Божидар Вујановић**, дописни члан САНУ, је истакао: "*Ја лично нећу никада да заборавам бесконачно бриљантна предавања професора Анђелића, из којих није само избијала струка, него су избијали дубљи слојеви који су оцртавали нега као једног ѡолихистора, као једног човека који заиста ѡуно зна и на један веом вешит начин уме да ѡо све, кроз ону материју коју струка носи, уљетје и да ѡо ѡостане ѡако лејо, и ѡако привлачно, да не само да смо га*

ојонашали, већ смо се ипрудили да га койирамо - сви који смо били његови ђаци и слушали његова иредавања".

Академик **Владан Ђорђевић** на комеративном скупу је рекао да је професор Анђелић имао дуг и плодотворан живот, и да је највећи део живота провео у одличном здрављу, које му је омогућило да и његов радни век буде дуг. Своју последњу књигу *Увод у асиродинамику* написао је у 80. години живота. Том приликом је оценио да је професор Анђелић био поштован и цењен и окружен пажњом и љубављу своје породице и својих сарадника и по оној песничкој *"Имао се рашија и родиии"*. Своје излагање је тада завршио речима самог академика Анђелића: *"У ирприроди и у свейу око нас све се мења и у ишој сииалној итрансформацији - развијању и оидању - нишија се не догађа без нечега шиио је иосииојало ире ишога и шиио је било иовод насииајања нових иојава и нових сиивари"*, као и закључком да данас *"ипрофесора Анђелића нема, али заиио на низу иприродно-математиичких и итехничких факултееија и научних инсиииууија широм земље ради на десееине људи који се баве итеоријском или иримењеном механиком и који су дирекиино или индирекиино иоииекли из његове школе механике..."*.

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ И ШКОЛОВАЊЕ¹

Порекло и корени породице Анђелић су везани за Дурмитор у Црној Гори.

Слично другим српским породицама са сеобама и пресељењима, из старе, кршевите, постојбине дошли су у богате благозаталасане крајеве Србије, у Западно поморавље. То је било 1809. године после битке на Суводолу. Према казивању самог Т. П. Анђелића, Спасоје Анђелић са синовима Ненадом (Нешом) и Јевтом настањује се у околини села Мрчајевци.

Професоров деда Милутин, који води порекло од Ненада Анђелића, је један од оснивача Радикалне странке у Крагујевцу (1881). Био је *"бисиира и здрава, иаметина и речииа глава сриског селака"* и друговао је са водећим српским интелектуалцима. Међу њима су били најистакнутији *Јован Ђаја, Никола Пашић, Милош Марковић, Димиирије Матиић, Гарашанин* и други. Деда *Милуиин* је био *чврсииог идејног сииава и није мењао своја иолииичка убеђења*, иако је долазио у додир са идејама радикала, самосталаца и демократа. Истицао је да своја политичка убеђења не мења *"И ишо, још од Тимочке буне!"*. Био је посланик - демократа, у четири сазива Народне скупштине Краљевине Србије, што му је давало прилику и услове да се бори за остварење својих животних начела и идеја које је носио.

У Мрчајевцима у породичној кући Анђелићевих, *"на дуварима миришљавих соба од дуња и јабука, вазда је висило неко знамење"*, а у гостињској соби била је смештена прилично велика и богата библиотека, неуобичајена за тадашње српске прилике и сеоске породице. То је указивало да се у породици Анђелићевих поштовала књига и према њој се опходило као према *"највећем блазу огњишија"*.

¹Ово поглавље написано је на основу биграфских података изнетих у Годишњацима САНУ, као и писаним биграфским чланцима аутора др Драгана Трифуновића и др Марка Лека из пригодних публикација типа споменица или прилога за историју механике, који су дати у списку литературе, тако да се посебно не задржавамо на појединачном цитирању.

Татомир Анђелић рођен је 11. новембра 1903 године у засеку Буковац, између Чачка и Краљева, Бечњу, општина мрчајевачка, срез краљевачки, СР Србија, као једно од шесторо деце **Павла и Дмијуре Анђелић**. Мајка је била родом из Кусовца код Груже. Мали Татомир је имао пет сестара.

Професор Т. Анђелић је причао: *"Рођен сам у забаченом селу у коме није било основне школе, ја сам до пресељења породице у суседне Мрчајевце, морао да идем пет километара до школе. Мајка ми је била неписмена, а отац Павле земљорадник, са четири разреда гимназије. За своје образовање имао је чак и велику библиотеку. Пре основне школе мени су старије сестре читале народне песме; имали смо "Букова дјела" и сигурно је да су и те народне песме некако утицале на моју фантазију и можда јададе на плодно поље извесног у мени урођеног романтизма".*

Треба нагласити да се је у кући породице Анђелић, на породичном огњишту деде Милутина и оца Павла формирало изворно етичко и морално опредељење младог Татомира, који је дубоко, укоренење у себи понео три битна својства своје личности, љубав према отаџбини и љубав према књизи, уз природни таленат и здрав разум који је рођењем наследио. Касније имао је обичај да својим студентима каже, да *"таленат кад јада мора да избије на површину"* без обзира на околности и препреке. То вероватно потврђује и његов пример, врхунског интелектуалца прве генерације који је оставио значајне трагове у науци, проналазећи сам, и самостално, и уз своје професоре, путеве и паралелне светове интелектуалног сазнања, спознаје и стваралаштва.

Детињство је провео у сеоском амбијенту, помажући у пољским радовима и чувајући стоку. И он, и сестре су васпитавани у патриотском духу, а посебан утицај на малог Татомира је имали су и деда Милутин и отац Павле који су били народни посланици демократе.

Слушао је од свог учитеља службене вести о победама наше војске и ослобађању српских крајева од туђина, мада све то није разумео, у то време, то је у њему допуњавало и учвршћивало патриотски дуг и мисао. Све је то запамтио, као и када је видео Халејеву комету 1910., као седмогодишњи дечак.

Основну школу је завршио је у Мрчајевцима 1914. , а виши течајни испит положио је тек јуна 1922. у Чачку, после Првог светског рата, јер га је у гимназијском школовању омео рат. Први разред гимназије је ђацима ометеним ратом опрошћен, па и младом Татомиру, тако да је други разред одмах полагао 1919. године, а током 1919/1920 завршио је трећи, четврти и пети разред гимназије, да би на крају те школске године, јуна 1920. године положио и шести разред гимназије. Последња два разреда, седми и осми, гимназије завршио је редовно наредних школских година.

О томе је казивао: *"Када је требало да пођем у гимназију, дошли су райови, ја сам као и сви моји вршњаци из села, обављао земљорадничке послове, али сам и читао. Прочитао сам све што сам нашао у библиотеци мога оца, ја чак и политичку литературу, која ме нимало није привлачила. Највише сам се интересовао за јоједина историјска и научно-популарна дела, расправе о дарвинизму, "Тајне светиња" Ернеста Хекела и друге. Подвлачим, да ме је управо Хекелова књига импресионирала, мада сам је јада само меситично разумео".*

Интезивна љубав према математици се јавља и пламти постојаним жаром и испољава се у трагању за математичким књигама. И, читање и, проучавање истих постаје његова стална и постојана потреба. Љубав према математици је суверено

побеђивала све друге интересе, а томе свакако допринео и добар математички педагог и веома учен и способан интелектуалац у Чачку, професор математике **Досћанић**.

Поред, неприкословеног талента за математику, који никада не иде усамљено, већ се развија у скупу са дргим природним изворним талентима, млади Татомир је испољавао и друге таленте и интересе. Као резултат тога сведочи и ђачки есеј о Ивану Цанкару који је при крају гимназије написао. Тај есеј је објављен у часопису "Омладински весник" за 1921 годину као приказ књиге "Podobe iz Sanj Ljubljana" коју је издала Матица Словеначка.

Гимназијалац Татомир објавио је у "Веснику омладинаца" 1921. године чланак под називом: "**О оцењивању ученика**" у коме је изнео своје погледе на оцењивање ученика. Ово указује не почетке развијања његовог педагошког талента коме су се дивили сви који су од њега учили.

Већ као гимназијалац формирао је свој материјалистички поглед на свет, о чему је касније говорио: "*Мислим да је на мој поглед на свет сигурно у знатној мери утицала материјалистичка литература коју сам читао још од малих ногу, исто колико и мој отац Павле, који је био убеђен у исправност материјалистичких концепција*".

СТУДИЈЕ

Млади Т. Анђелић заволео школу и је желео да се упише на студије, али неспоразум са оцем Павлом је настао око избора студија. Очева жеља је била да син заврши студије права, и да буде адвокат или судија, да би био "*близак народу своје околине*" јер тако и лично може да буде користан народу, и да се бави политиком. Таленат и наклоности вукле су Т. Анђелића ка математичким наукама, и очигледно је већ био "*заражен математичком леиошом и прецизношћу, а романтично расположен, и аспирономијом*". У својој жељи био је упоран, па је и отац Павле, невољно, пристао, да га о свом трошку, пошаље на студије које је сам изабрао. Универзитети у Гетингену и Берлину су у то време били најјачи математички центри, али Т. Анђелић је изабрао Универзитет у Хајделбергу, *најстарији и њада најчувенији немачки универзитет*. Одлазак на студије из чачанске гимназије на Универзитет у Хајделберг за младог човека представљао је велику промену и требало је пуно смелости, одважности и самопоуздања да се прихвати нова средина и успешно студира.

Од 1922. до 1927 године студирао је математику, физику и астрономију на универзитету у Хајделбергу.

Професор Анђелић је целог живота сачувао успомене на своје професоре са студија и о себи за време студија на Универзитету у Хајделбергу. О томе је причао: "*Личност која ме је у тој средини најпре придобила био је професор Артур Розенвал. С посебном њажњом је прашио мој развој, подржавао ме. Био је чеснији човек и кад су дошли нацисти на власи побегло је у Сједињене Америчке Државе....Професор Хајнрих Либман је дружа личности из круга мојих хајделбершких професора која ме је одушевила. Био је сјајан предавач, умео је све у мени да подстиакне на рад. Био сам дисциплинован. У раду са професором Либманом схватио сам да се без огромног труда не може наредоваици, чак и уз*

прећипоставку да сће чистї геније! По љрироди сам био вредан, али љризнајем да је ља немачка радна средина на љосебан начин уљищала на мене и моје склоностїи. Дефинїиивно сам љада схваїио да ми је у маїемаїици ближа геометријска сїрана од алгебарске и да ми је у физици механика ближа од остїалих делова физике".

Још као студент, много чита, учи латински језик и филозофију, занима се за историју, и веома рано увидђа разлике између геометрије и кинетике и проналази правце свога научног истраживања и стваралаштва. Полако али сигурно природни таленат у споју са универзитетским солидним образовањем се развија у личну способност за стваралаштво. Шири своје видике и путовањима по Европи, посетама Паризу, Стразбуру, Минхену, Бечу. Једном речју израста у интелектуално снажну и свестрано образовану личност, која може служити на част својој земљи.

Није дипломирао на Универзитету у Хајделбергу, јер *"није желео, јер љом диїломом неби нишїа добио"*. Важно је било велико знање које је тамо стекао. На Филозофском факултету Универзитета у Београду провео је школску 1927/28 годину и јуна 1928. године завршио је математичку групу наука тог факултета. На тој првој групи теоријска математика положио је дипломски испит, који је обухватао следеће предмете: *Теоријска маїемаїика, Рационална механика, Теоријска физика или Небеска механика и Физика или Теоријска асїрономија*.

Професори математике и механике Филозофског факултета Богдан Гавриловић (1865 - 1947), Михајло Петровић (1868 - 1943), Милутин Миланковић (1879 - 1958), Никола Салтиков (1872 - 1961), Антон Билимовић (1879 - 1970), Иван Арновљевић (1869 - 1951), Тадија Пејовић (1892 - 1980), Радивој Кашанин (1892 - 1989), Вјечеслав Жардецки (1896 - 1962), Јован Карамата (???) и Милош Радојичић (1903 - 1975) чинили су научно-наставно језгро математике и мехаанике, којима се талентовани студент Татомир Анђелић, ускоро придружио као компетентан колега и научник.

Посебан утицај на формирање и животни пут научника Татомира Анђелића имали су величанствен и широке опше културе професор, изузетан Михајло Петровић (1868 - 1943), знаменити и вишеструко талентован и креативан Милутин Миланковић (1879 - 1958) и *"љеданїан и вечїио будан"* Антон Билимовић (1879 - 1970).

Професор Анђелић је изјавио: *"Професор Билимовић је љресудно уљищало у фази мођ развоја на моју орјенїацију. Ако сам нешїио научио у љеоријској механици онда љо мођу да захвалим само Анїиону Билимовићу. Он је на мене уљищало и друђојачије. Показао ми је и занай научног радника: како се чїијају корекїуре, како се сасїављају рукоїиси, како се љражи љема за рад у лиїераїури, како се црїијају слике, љакоређи све осим љисања на сїраним језицима! То сам једино знао боље од њега! Са Билимовићем сам љочео да се учим љисању уџбеника, љрво средњошколских, а љоїиом универзиїеїских"*.

О Билимовићу, као и својим старијим колегана, каже и следеће: *"Био сам и шеѓрїи код љрофесора Билимовића. Био сам врло љрисно везан за њега, али сам достїа научио радећи и уз остїале љрофесоре, љосебно уз Пеїровића и Миланковића. Михајло Пеїровић је био колико радан човек љолико и друшїивен, близак са нама млађима. Први свој рад најисао сам на његов изричиї захїев - "Маїемаїичари и рачун". Чїиїао сам им радове, свима. Правио им корекїуре. Била је љо средина која је имїоновала. Нико од нас млађих никад није мођао да*

осећти да га неко од њих великих ауторитетџа било чим омаловажава, најроћив! Мислим да је највећа заслужа Михајла Пејровића што смо се њада сви осећали као велика њородица математичара.. незаборавна је била ња аћмосфера рада, уважавања".

ПЕДАГОШКИ И НАСТАВНИ РАД

Испит за професора средње школе положио је 1932 године , а докторски испит фебруара 1946 године.

Од октобра 1928. до септембра 1945. био је професор математике средње школе, углавном у II београдској гимназији - Другој мушкој реалној гимназији. Школске 1931/1932. године радио је у Првој мушкој реалној гимназији у Београду.

Међу ученицима гимназије, у то време, били су Александар Деспић, један од председника САНУ и Никола Хајдин, сада потпредседник САНУ. Академик **Никола Хајдин** се сећа и оцењује да је предавањима гимназијски професор математике Татомир Анђелића достигао веома висок ниво, и да су по стилу и методама предавања била на универзитетском нивоу, као и да је касније када је студирао на универзитету то закључио.

Истовремено са радом у гимназији, све до избијања рата 1941. године одржавао по сагласности Филозофског факултета вежбе из рационалне механике за студенте I и II групе Филозофског факултета код професора Антона Билимовића без хонорара, и водио библиотеку Математичког семинара и учествовао у раду Педагошког семинара са студентима. На Филозофском факултету је почео да ради управо због испољених својих педагошких способности.

На предлог Комисије за обнову рада Универзитета у Београду додељен је 31. августа 1945. године Филозофском факултету на рад као професор средње школе ради одржавања вежбања и припремних курсева. Плату је примао из средстава одређених за средње школе.

Професор Билимовић није желео да изгуби младог, талентованог сарадника и не дозвољава му да напусти факултет, а и сарадник Анђелић жели да ради на факултету и сарађује са својим професором Билимовићем и прихвата његову понуду да ради са звањем "*хонорарни асистент без хонорара*".

Од тога дана се стално налази, прво на Филозофском, а после раздвајања 1947. на Природно-математичком факултету.

Та почетна сарадња са професором Билимовићем, и његова љубав према геометрији, као и жеља и потреба да се окуша у писању уџбеника довели су појаве њихових заједничких чувених, шест гимназијских, уџбеника Геометрије (види списак референци).

Др **Марко Леко** пише да је при свему томе професор Анђелић био свестан да деца ретко математику уче из уџбеника, па је вероватно зато "*цљ његовог њисања њих уџбеника да укаже средњошколским наставницима математике како деца њреба дочарати свети ајсћракције*". У то га је уверило и сопствено искуство као ученика: "*Слушајући његова њредавања као деца и искусивши његова исћћивања ми ћаци нисмо никада осећали сћрах од незајамћеног, осећали смо само сћрах од несхваћања и нерада. Онима који су редовно њраћили његова*

излазања и сипрахујући од његове сипрогосипи, слушали га и радили све задаипке које им је задавао, маипемаипика је изгледала лак ипредмеипи у којем је све јасно, и који је сипворен за ипру".

Године 1948. изабран је за доцента при Катедри за механику и астрономију, а од 1. јула 1951. је ванредни професор за предмете механике. Од 1. маја 1957. је редовни професор Природно-математичког факултета.

Преласком на сталан рад на Филозофски факултет Анђелићева потреба да педагошки делује и кроз књигу је добила замаха. У то време, теорија вектора се уводила у наставу природних и техничких факултета, а добијала је и значајно место у математичкој литератури. Незадовпљан оним што је могао прочитати у њој, написао је уцбеник "Теорија вектора", посвећен искључиво векторском рачуну. Тај уцбеник је доживео три издања. Затим је написао универзитетски уцбеник "Основи механике неипрекидних средина". Онда следи уцбеник "Маиприце", први који је код нас посвећен искључиво матричном рачуну и који доживљава такође три издања.

У резултату враћања својој младалачкој љубави геометрији је и превод Ајзенхартове "Диференцијалне геомеиприје", а написао је и уцбеник "Елеменипарна геомеиприја".

Са педагошког становишта необично је значајан и важан његов уцбеник "Тензорски рачун" који је доживео пет издања, а којим се у универзитетску наставу у Југославији први пут уводи тензорски рачун, који је овде у то време био сасвим непознат. Професор Анђелић је одржао факултативна предавања из тензорског рачуна и све је ипо било засновано на његовом неисцрипном еипузијазму и снажном ипедагошком уипицају и сипособности да ипоисипакне слушаоце. Захваљујући професору Анђелићу и том почетном факултативном курсу који је успешно одржао и инсипираипивно га ипренео на своје слушаоце, **ипензорски рачун** је заузео своје место и продро у све области механике и један је од обавезних предмета на многим студијама математике и механике, као и на постдипломским студијама техничких наука.

По непогрешивим оценама његових ученика, професор Анђелић је био врло строг професор, али је био сипрог и ипрема себи. Предавања су му била прецизна, јасна и доступна узрасту којем су намењена. То је професор, о којем ни један ђак никада није рекао да је био неправедан. Иако су га се бојали, био је и поштован и вољен, јер оно што је тражио од ђака, тражио је и од себе.

Професор **Б. Вујановић** се сећа: "Ја лично никада нећу да заборавам бесконачно бриљанипна ипредавања ипрофесора Анђелића, из којих није само избијала сипрука, него избијали су дубљи слојеви који су оцрипавали њега као једног иполихисипора, као једног човека који заисипа ипуно зна и на један веома вешип начин уме да ипо све, кроз ону маиперију коју сипрука носи, уиплеипе и да ипо ипосипане ипако леипо, и ипако ипривлачно, да не само да смо га оипонашали, већ смо се ипрудили да га коипирамо-..."

По оценама његових ђака и студената, а међу њима и оних најуспешнијих који су не само професори универзитета, него и врсни научници и ствараци, а има и академика, професор Анђелић је показао и доказао да је човек који има све квалитете потребне врсном педагогу, као што су: сипручностип, дар, иправичностип, сипрогосип кроз меиподичностип, моралностип и еипичностип, као жељу да свима који то заслужују несебично помогне, пружи моралну и људску подршку, инспирише снагу

на путу науке, покаже путеве. Зато се уврстио у *врхунске и бриљантне педагоге*, звезде водиле, инспираторе истраживања. Једном речју био је човек чији интелектуални додир ума богати, преводи на нови ниво сазнања. Срећа је за сваког младог истраживача да се сусретне са таквим интелектом и да га обасја макар трачак пажње таквог педагога и научника.

ДОКТОРАТ НАУКА

Неколико година по доласку са Универзитета у Хајделбергу, професор Анђелић је већ имао написану докторску дисертацију из нехолономне механике течности. Назив је био: *"Диференцијалне једначине кретања нехолономних система у инкомпресибилној течности"*. У то време се код нас нико није бавио теоријском механиком флуида, а и нехолономним системима, а и рукопис докторске дисертације је сигурно садржао оригиналне и нове резултате истраживања младог сарадника Татомира Анђелића. Професор Антон Билимовић није прихватио предложену докторску дисертацију у целости. Давао је изјаве и од Анђелића захтевао да мора наћи *бар један пример, који ће потврдити теоријски аспект доктората*.

Анђелићеву докторску тезу са резултатима *прихватио је професор Милутин Миланковић*, и она је одмах по одбрани и објављивању била прихваћена у литератури.

Савет Филозофског факултета Универзитета у Београду 30 јануара 1946 године је донео одлуку о одобрењу полагања докторског испита, па је тек почетком фебруара 1946. године Анђелић полагао и успешно положио докторски испит, и пред комисијом професора у саставу: др Милутин Миланковић, др Никола Салтиков и др Радивој Кашанин, Татомир Анђелић одбранио раније написану докторску дисертацију. Својом докторском дисертацијом оригинално је ушао у област нехолономне механике и ударио темеље београдске школе нехолономне механике.

По одбрани доктората, новембра 1949. године на Првом конгресу математичара и физичара ФНРЈ, на Бледу, саопштио је запажени рад *"Генерализација Хамилтонових принципа за нехолономне системе"*, а касније 1969. године рад *"Неке примедбе у вези са нехолономним везама другог реда"* у Српској академији наука. Резултати Анђелића из области нехолономних система забележени су у совјетској литератури (на пример Н.А. Фуфаев и Ј.И. Неимарк у 1967. и Г.Н. Савин у 1964. години, и други).

НАСТАВНО-НАУЧНА ЗВАЊА

По докторирању, тек 1948. године је изабран за доцента. За ванредног професора је изабран 1. јула 1951. године, док је 1. маја 1957. године изабран за редовног професора Природно-математичког факултета у Београду.

УНИВЕРЗИТЕТСКИ УЏБЕНИЦИ

Професор **Милуџин Миланковић**, код кога је професор Анђелић одбранио докторат, је користио векторе и векторску методу за излагање садржаја курса небеске механике, као и одговарајуће публикације, док је **Радивој Кашанин**, у својим познатим универзитетским уџбеницима први увео векторе у универзитетску наставу код нас. То је било окружење у коме је професор Анђелић написао свој универзитетски уџбеник **Теорија вектора**.

Универзитетски уџбеник "*Основи механике непрекидних средина*" је публикован 1950 године у издању Научне књиге. У предговору је истакао да се овај уџбеник заснива на предавањима из "механике непрекидних средина" које је држао студентима Природно-математичког факултета Универзитета у Београду, и да му је "*садржај ограничен и одређен углавном за један краћак курс*" и да је обрада изведена векторском методом. Даље је истакао да иако "*овај начин обраде није више редак, ипак је још врло често случај да су уџбеници ове врсте писани неком мешовитом методом, а опширна модерна дела користе и општу теорију тензора*". Затим је написао: "*Ја сам се трудио са своје стране да основни материјал теорије еластичности и хидромеханике изложим што је могуће јединственије, а употребљив сам у излагању поред основа теорије вектора и математичке анализе само још теорију афинора. Стога, да бих књигу учинио што боље унијом додао сам у Уводу у краћким појезима основе теорије афинора*". У коректурама овог уџбеника су му помагали професор и инж Милан Врчко и студент физике у то време, а касније професор универзитета Марко Леко.

Универзитетски уџбеник **Матрице** био је "*намењен студентима факултета и студентима који желе да се упуте у матрични рачун и да га користе*". За писање овог уџбеника у то време монографије користио је обимну литературу, и оригиналне доприносе у развоју матричног рачуна и његових метода. Сама концепција уџбеника резултат је искуства самог аутора, које је стекао предавањем овог предмета на Природно-математичком факултету у Београду у току дугог низа година, као и *социјалних оригиналних доприноса*, а и његових сарадника. При томе је нагласио да "*ипак треба исцртаћи да је као узор у формално-алгебарским излагањима служио Mac Duffee (Vectors and Matrices и The theory of Matrices) , а у погледу практичних примена Zurmühl (Matrizen и Praktische Mathematik) "*.

У предговору другом издању, које се појавило 1965. године пише да је прво издање "*нашло на изванредан пријем код стручне јублице. Тај пријем показује да је овакво дело потребно и поред тога што се већ на више места у нашој стручној литератури појављују елементи матричног рачуна, без којих се уследом више не може ни у техничкој пракси*". Нарочиту захвалност је изразио свом колеги С. Курепи, професору Загребачког универзитета који му је скренуо пажњу "*на неке озбиљне омашке у излагању*", које је у овом издању отклонио, али при томе "*.. основне карактеристике књиге су остале очуване*".

За потребе студијске групе за механику Природно математичког факултета у Београду настао је стални универзитетски уџбеник *Рационална механика*, који је написао коауторски са својим сарадником и млађим колегом *Расићком Ситојановићем*. Овај уџбеник садржи градиво које се јавља у сличним стандардним уџбеницима, али и читав низ допуна које савремена универзитетска настава из ове области захтева. Аутори су, о томе, написали: "То су на првом месту елементарни динамике објеката променљиве масе, опширније проучавање Њутонове силе равнотежнице и најзад увод у специјалну теорију релативности". Они су паралелно користили уобичајене симболичке векторске ознаке и тензорску индексну нотацију. У сваком одељку, после теоријског дела, дати су карактеристични примери са комплетним решењима или само са коначним резултатима.

Наставно-педагошко и методолошко искуство аутора у овом заиста квалитетном и оригиналном универзитетском уџбенику, дошло је до изражаја не само у погледу избора и распореда градива, већ и "при извођењу и доказивању многих ставова, које је изведено на оригинални начин". Рецензенти овог уџбеника су били др Вељко Вујичић и др Марко Лeko, некадашњи студенти и млађи колеге аутора овог уџбеника. У то време сам била студент друге године машинства, и осетила сам задовољство упознавши се методологијом и новим математичким приступом преко тензорског рачуна, онога што сам векторским метадама спознала раније.

У Предговору првом издању *Тензорског рачуна* професор Анђелић обијашњава како је настала ова књига: "Да бих боље и јасније у нашој савременој математичкој литератури, ја сам се пре неколико година прихватио организовања специјалних предавања из тензорског рачуна, која сам у неколико наврата држао на природно-математичком факултету Универзитета у Београду и из тих предавања је изашла ова књига. Она обухвата тензорску алгебру и тензорску анализу са применама у механици и наравно неопходним применама у риманској геометрији. Имао сам могућности да и поред многих тежкоћа прегледам приличан број стручних дела ове врсте у странијој литератури..... и да створим у њом бољег своје мишљење. На основу тога сам конструисао овај уџбеник, која није која ниједног од страних уџбеника није је само проста њихова компилација. У извесним областима има и мојих соопштених оригиналних доприноса, а нарочито у риманској геометрији и применама у механици. Највећи утицај на овај мој рад извршила је и ако хоће била ми у неку руку узор дела *McConnell-a* (*Applications of the Absolute Differential Calculus*) и *Synge-a* (*Tensorial Methods in Dynamics and Tensor Calculus*)".

У време припреме уџбеника Тензорски рачун та математичка дисциплина тек што је утемељена као нова научна област, која се развијала тек четрдесетак година. И развијала се за потребе примене, и посебно ради примене у теорији релативитета, али се поље њене примене брзо ширило и на област механике и диференцијалне геометрије. И сам професор Анђелић је дао свој оригинални допринос утемељењу тензорског рачуна, а посебно ширењем знања у његовим утемељењем међу студентима и истраживачима Београдског универзитета и Београдске школе механике.

Овај универзитетски уџбеник из тензорског рачуна је методолошки јасан, и теоријски добро фундиран. Сећам се пријатности првих консултација и поводом мојих питања из тензорског рачуна. Са лакоћом зналаца који је написао Тензорски рачун, је одговарао на моја питања и разрешавао дилеме машинског инжењера

који спознаје једну математичку област, која није била лака ни образованим математичарима.

Заједно са *Професором Мајвејевичем Оџибаловим*, професором и деканом Механичко-математичког факултета *Московског државног универзитета М. В. Ломоносов*, који је и *даровити експериментатор*, и учесник ослобођења Београда, написао је стални универзитетски уџбеник под називом *Механика љуски и плоча* који је публикован 1975 године. У предговору том уџбенику аутори су написали да су савремене конструкције комбинације танкозидних елемената љуски и плоча, као и да се налазе под утицајем поља сила, температурних, електромагнетних и других поља, и да је зато *"за праксу важно правилно оценивши оштринос и крутост њихових елемената конструкције, што представља предмет истраживања предложене књиге"*.

ДОПРИНОС ОСНИВАЊУ СТУДИЈСКЕ ГРУПЕ ЗА МЕХАНИКУ

Др *В. Вујичић* у чланку о институционалном развоју наставе и науке механике у Београду од 1945 до 1982 године пише да *подела математике као струке*, на две уже струке, математику и механику, 1948. године, чини полазиште у даљем институционалном конституисању механике. Те исте године, установљена је, поред осталих и *Катедра за небеску механику и астрономију*, коју су сачињавали: др Милутин Миланковић, др Антон Билимовић, др Татомир П. Анђелић, др Војислав Мишковић и предавач Добрица Михајловић.

Прве писане трагове *"о истреби формирања посебне групе за механику"* др В. Вујичић је нашао у записнику Савета Природно-математичког факултета у Београду од 17 новембра 1949 године, који садржи одлуку да је Савет прихватио *"предлог Математичке групе да ова група има, док се не оснује посебна Група за механику, две групе а) математичку, и б) механику"* као и да разлог за издвајање механике у ужу струку лежи у *"опширности услед чега се она не може савлађати као специјалност, ако се то мора учини чини се теоријска физика или чини се математика"*. Нема изворних података када је стварно одлучено о оснивању *"посебне Групе за механику"* већ се ослањамо на казивања академика Татомира П. Анђелића, по коме је *"био је договор и једногласна сагласност у оквиру Математичког института САН да се студије за механику организују на Природно-математичком факултету"*.

Поред Антона Билимовића који је, у својству шефа Катедре небеске механике и астрономије, изложио предлог о оснивању нове групе за механику 29 септембра 1950. године на седници Савета Природно-математичког факултета у Београду, *"активни учесник у оснивању студијске групе за механику"* био је и др Татомир Анђелић, како константује др В. Вујичић.

На основу *Споменице Филозофског факултета - Сто година Филозофског факултета*, чији је члан редакције и коаутор био др Татомир Анђелић, годину 1951. можемо прихватити као годину оснивања студијске групе за механику, на што упућују следећи искази: *"Све до 1951. године, кад је основана студијска група за механику, на Природно-математичком факултету су предаване, из области механике, само рационална и небеска механика"*.

Из записника са седнице Савета Природно-математичког факултета од 24. октобра 1951 године сазнајемо следеће: " *Т. Анђелић* *иш*та да ли *Саве*т *сма*тра да је *џ*руја за механику, *и*редло*џ* о којој је *из*не*и* *и*ре *џ*одину дана, основана.

*Декан од*џовара да он *сма*тра да је ова *џ*руја одобрена *и*риликом одобравања *и*ланова и *и*ро*џ*рама *и*ојединих *џ*руја и да *и*рема *и*о*и*ме *и*ос*и*оји.

Т. Анђелић *сма*тра да се у *и*ом случају мора објави*и*ти да се *с*и*у*ден*и*ти мо*џ*у јави*и*ти за ову *џ*рују".

Даље у истом записнику стоји: " *Т. Анђелић* моли да *Саве*т донесе формалну одлуку о оснивању механичке *џ*рује и одлучи да се још ове школске *џ*одине на *џ*рују за механику мо*џ*у у*и*са*и*ти сви они *с*и*у*ден*и*ти *и*рве *џ*одине Природно-математичког факултета, који су *и*оложили *и*ријемни *ис*т*и*и из *мат*ематике", са чиме се Савет сложио. Тако су самосталне студије на студијској групи механике почеле и званично 1951/1952 школске године.

Професор Анђелић је био један од водећих иницијатора и оснивача првих постдипломских студија на групи за механику, које су уведене још пре него што су биле службено уведене као студије III степана на Универзитету у Београду. Тако је благодарећи разумевању и подршци факултетских органа Природно-математичког факултета, *и*рви ма*џ*истарски *ис*т*и*и на *с*и*у*дијској *џ*руји за механику и свакако *и*рви *и*акав *ис*т*и*и из механике на овом факултету *и*оложио још 1959 *џ*одине *Ве*љко *Ву*јичић.

Академик *Владан Ђорђевић* је био студент прве генерације постдипломских студија на студијској групи за механику. Из његовог индекса видимо да је 1960. године Татомир Анђелић предавао предмет *Анали*тичка динамика, као и предмет *Теори*јске основе механике *кон*тинуума.

Професор Анђелић је био члан великог броја комисија за одбране докторских дисертација и магистарских радова на Универзитетима у Београду и Нишу. Само на Природно-математичком факултету у Београду био је члан најмање 28 комисија за одбране докторских дисертација. Под менторством професора Анђелића урадили су докторске дисертације: **Вељко А. Вујичић** (*Кре*тање динамички *и*роменљивих објеката и њихова *а*тмобилност), **Марко Лeko** (*Борново релативистичко чврсто тело*), **Илија Лукачевић** (*Алфенови таласи у релативистичкој магнетохидродинамици*), и **Мирјана Лукачевић** (*Примена Пфафове методе у релативистичкој механици*).

РУКОВОЂЕЊЕ НАСТАВНО-НАУЧНИМ И НАУЧНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

Био је четири године (1958-1962) **декан** Природно-математичког факултета (биран три пута), а од 1954. је **шеф** Катедре за механику. Од оснивања Математичког института Српске академије наука и уметности 1946. године је његов сарадник (а једно време у 1962. години је био и вршилац дужности управника). У 1963/64 години био је председник Савета Математичког института СРС и сарадник Југословенског завода за проучавање школских и просветних питања.

Савет Математичког института, на седници из 1969. године, једногласно је изабрао професора Анђелића за **директора** Математичког института. На тој дужности је био до 1978. године, када је отишао у пензију.

РАД У ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ДРУШТВУ ЗА МЕХАНИКУ

Из записника са седнице Иницијативног одбора Првог Југословенског конгреса Рационалне и примењене механике одржане 15 децембра 1951 у Београду, у кабинету Декана Грађевинског факултета Техничке велике школе у Београду, сазнајемо да је, поред још шест чланова, и др Татомир Анђелић именован за члана Организационог одбора Конгреса. О раду тог Одбора, на основу документације В. Вујичић пише: *"Каквом експедицивношћу је овај Организациони одбор радио показује допис Декана Машинског факултета.... , а следећи допис указује на његову службеност од 19. децембра 1951. године, дакле само четири дана по избору. Тај допис показује уједно и какав је одзив за Конгрес механике био са Машинског факултета у Београду"*.

Из докумената Југословенског друштва за механику сазнајемо да је Оснивачку Скупштину Југословенског друштва за механику чинило 46 научника из области механике, а међу њима је био и др Татомир Анђелић, седамнаести на списку. Она је одржана 13. фебруара 1954 године на Бледу и једногласно је одлучила да се оснује **Југословенско друштво за механику за целу територију ФНРЈ**, са седиштем у Београду. Изабрана је и управа друштва на челу са председником академиком **Јаковом Хлишчијевом**, који је на тој дужности био све до 1960 године.

Т. Анђелић је учествовао и у оснивању Друштва за механику Србије, и председавао оснивачкој скупштини одржаној 15. маја 1968 године.

РАД У МАТЕМАТИЧКОМ ИНСТИТУТУ САН

На првом скупу целокупне Српске академије наука, од 26. априла 1946 године одобрен је Правилник Математичког института, чиме је Институт дефинитивно основан. Почев са седницом од 15 маја 1946 године Математички институт је почео да ради као званична институција Српске академије наука. Први управник био је академик Антон Билимовић, а секретар дописник Радивој Кашанин. Први савет, касније научни савет чинили су академици **др Милушин Миланковић, др Бољдан Гавриловић, др Антон Билимовић, др Војислав Мишковић, др Никола Салишков, и дописници др Јован Карамата и др Радивој Кашанин**, који су и били први научни радници новооснованог Математичког института. За заменика управника је изабран академик др Војислав Мишковић.

На другој седници од 8. јуна 1946 године Савет Математичког института САН изабрао је првих 7 сталних сарадника. Из Записника са те друге седнице се види да је седницом председавао Управник академик Антон Билимовић, а да је записник сачинио секретар академик Радивој Кашанин. Из записника се види да је **др Татомир Анђелић изабран за сталног сарадника** Математичког института. Међу првих седам сталних чланова сарадника су били др Иван Арновљевић, Јаков Хлишчијев, Др Тадија Пејовић, др Милан Радоичић, др Татомир П. Анђелић и др Војислав Авакумовић. Кроз годину дана, 4 марта 1947 године то су постали

доценти техничког факултета др Данило Рашковић и др Миодраг Милосављевић, који су претходно саопштили своје радове: др Миодраг Мишковић (3 јануара 1947), *Стабилност правоугаоне плоче ојачане ребрима*, и др. Д. Рашковић (7 фебруара 1947) *Потенцијал еластичних тела изражен у дијадском облику*.

Математички институт је радио у седницама Већа Математичког института САН на којима су саопштавани научни резултати сарадника. На првој седници Већа Математичког института САН, од 22. јуна 1946 година за записничара у Институту изабран је Татомир П. Анђелић.

Из Записника са друге седнице Већа Математичког института оджане 5 јула 1946 године, којом је председавао Антон Билимовић, а који је сачинио др Татомир Анђелић, се види да је академик Антон Билимовић саопштио рад: "*Појам чистио̄г иррирашајиа диференцијално̄г израза и његова ирримена*", што је и **п р в о** саопштење одржано у Математичком институту Српске академије наука по његовом оснивању.

Из сачуване документације из првог периода рада Математичког института се види да се изузетно водило рачуна да сви научни радови, одобрени за саопштавање, буду на одговарајућем научном нивоу, као и да је Математички институт уживао изузетан научни углед. Зато су сарадници ван Иститута којима је омогућено да своје радове саопште на седницама Већа, или су били бирани за сталне сараднике, то *ирихвајали и смајрали йосебним иризнањем*, што је у суштини тако и било.

На трећој радној, редовној седници Већа Математичког института одржаној 2. августа 1946, своје радове саопштили су **Никола Салџиков** (*Иниџраљење сисџема, линеарних диференцијалних једначина са стабилним коефицијентима и Иниџраљење линеарних једначина са йошталним диференцијалом*), **Тадија Пејовић** (*Вредности инџеграла у бесконачности једно̄г сисџема диференцијалних једначина*). На истој седници **Анион Билимовић и Тајомир Анђелић** саопштили су рад под називом *О йојму векџора*, који је био пето саопштење у Већу. То је истовремено и први рад који је у Математичком институту саопштио Татомир Анђелић.

На тринаестој седници Већа одржаној 16 априла 1947. Татомир Анђелић је одржао саопштење под редним бројем 21): *О новој лиџераџури из йеорије мајрица и йензора*.

На двадесет петој сеници Већа одржаној 24. децембра 1947, Т. Анђелић, одржао је саопштење (39) под називом: *Примена Пфафове мејоде у хидродинамици*.

На свакој од седница Већа Т. П. Анђелић је учествовао у дискусијама поводом саопштења.

Као 114 сопштење на Већу Т.П. Анђелић је дао саопштење под називом: *О једном йроблему йеорије йошенијала* (6 јула 1949 године) у коме је он изнео проблем теорије потенцијала Нојмановог типа. Саопштење се односило на сазанања у решавању проблема о котрљању тешке сфере без клизања по рапавој равни у течности, кад се претпостави да је брзина сваке течне честице у додиру са сфером једнака брзини односне тачке сфере у правцу нормале на површину сфере.

Даље, саопштења Татомира Анђелића, у својству хонорарног научног сарадника су: (123) *Примена Pfaff-ове мејоде у йеорији еластичности* (од 29 новембра 1948, дан Републике); (204) *Неке аналоџије Lancret-овом сџаву у Riemann-*

овом *пројектору* (9 мај 1951, дан Победи); (210) *Решавање система линеарних једначина матричном методом по Вапачиџић-евој схеми* (20 јун 1951); (220) *Критичка оцена Вапачиџић-евих операција са краковијанима* (3 октобар 1951); (0229) *О пореклу термина ори* (12 март 1952); (300) *Креирања у конфигурационом процесору посмајрана са спољашњег становашија* (11 јун 1954); (330) *О Банаховом процесуранству* (30 март 1955); (336) *Одређивање ранга матрице са нумеричким елементима са Вапачиџић-евом методом* (18 мај 1955); (364) *Једна примедба о изучавању интенсијитета оператора импулсног момента у таласној механици* (23 новембар 1955); (517) *Основи Бошковићеве механике* (17 децембар 1958).

Под редним бројем (450) Татомир Анђелић је, 25 септембара 1957, на 322 седници поднео *Извештај са савештовања Немачког друштва математичара у Дрездену*, док је следеће године 30 априла 1958 године нотирано као (487) саопштење поднео *Реферат о савештовању Немачког друштва за примењену математичку и механику одржаној у Saarbrücken-у*. Подносећи реферат Анђелић каже: "*Благодарећи помоћи коју ми је одобрила Управа Математичког института САН могао сам и ове године учествовати у научном савештовању за Примењену математичку и механику, чији сам редовни инострани члан од 8-12 априла 1958. у Saarbrücken-у* .

Даље описује да на пут кренуо увече 5 априла 1958, и да се један дан се задржао у Штутгарту, где је разговарао са представником предузећа "Teubner" о "нашем" преводу Hilbert-ових "*Основа геометрије*". Том приликом је изразио захвалност Математичког института за предусретљивост предузећа у погледу услова за објављивање нашег превода и био замољен за десјтво да у смислу уговора Математички институт на крају ове половине године поднесе предузећу обрачун о продатим примерцима превода.

У извештају даље каже да је искористио слободно време на Конгресу, и да са професором К. Schröder-ом, шефом универзитетске наставе у Министарству просвете Немачке демократске Републике, договорио да они уступе Математичком институту и Природно-математичком факултету два научна филма из више геометрије, које је имао прилике да види прошле јесени на Конгресу Немачког друштва за математику (GAMM) у Дрездену.

Свој боравак на конгресу је искористио, и позвао је научнике из Немачке да учествују на нашем конгресу Механике, тако да се у повратку задржао и два дана у München-у, којом приликом је разговарао и са професором J. Heinhold-ом о учешћу чланова Немачког друштва на Конгресу Југословенског друштва за механику, у Опатији.

РАД У КЛУБУ МАТЕМАТИЧАРА

Пре другог светског рата математичари Београдског универзитета, са свих факултета били су удружени у нефодмалну организацију, која није имала званични назив, али је носила назив *Клуб математичара*. Тај клуб је радио врло интензивно, солидно и успешно и био је чврста интелектуална веза математичара. То је био клуб без писаних правила, управе, годишњих избора и чланских карата.

Као резултат тог неформалног али садржински високо интелектуалног и интегрисаног рада јавило се публикување часописа *Publications mathématiques de l'Université de Belgrade*. Сем, тога многи радови о којима је било реферисано на тим скуповима Клуба математичара били су штампани и у земљи и у иностранству, а многи од њих у *Гласу* Академије природних наука. Клубу математичара су припадали сви који су се бавили наставом математике на Универзитету или научним истраживањима из математике.

Потпунији подаци о том клубу су изгорели заједно са математичком библиотеком у пожару 1944 године.

Према, случајно сачуваном једном позиву члановима за сасанак Клуба за суботу, 5 децембара 1936 године у 18 часова у слушаоници 60, сазнајемо да је Татомир Анђелић на редном броју 16 био потписан као један од 20 чланова, међу којима су били и научници као што су: Богдан Гавриловић, Михајло Петровић, Милутин Миланковић, Арновљевић Иван, Салтиков Никола, Билимовић Антон и други. Сачувана је једна фотографија из 1926 године.

Стручна активност овог клуба је била значајна за окупљање математичара и за размену математичких идеја међу њима, као и за фондирање првих значајних публикуваних часописа из математике.

О Клубу математичара Д. Трифуновић пише: "*Окуљени око професора Михајла Пејровића овај клуб је веома активно радио, био је незваничан, али је садржају рада, што је био Институт. Одржавала су се научна саопштења, дебатовало о новим питањима у науци, али шло се и на рибље чорбе, вечере на Дунаву или у виноград професора Михајла Пејровића. Јеленко Михајловић је био задужен да чисти шале и огласе, а Војислав Б. Мишковић да их налази и слаже уредно у посебне свеске. Наш професор је, као најмлађи, водио секретарске полове овог незваничног "Клуба математичара". Захваљујући Анђелићу сачувано је више записника седница овог "Клуба"*".

Основно језгро Математичког института САН је практично чинило водеће језгро овог Клуба.

ОБЛАСТИ НАУЧНИХ ИСТРАЖИВАЊА И НАУЧНИ ДОПРИНОСИ

Према публикованим научним радовима научна истраживања професора Т. Анђелића се могу распоредити у следеће групе, како их је распоредио дугогодишњи професоров сарадник проф. др Марко Леко у свом кратком чланку изложеном на XXII југословенском конгресу теоријске и примењене механике одржаном 1997 године у Врњачкој Бањи: *Нехолономни системи динамике* (9 публикуваних радова); *Примене Пфафове методе* (3 рада); *Риманска геометрија и тензорски рачун* (7 радова); *Нумеричке методе у примени матричног рачуна* (3 рада); *Историја природних и математичких наука* (14 радова); *Филозофија природних наука* (5 радова); *Асиродинамика* (3 рада).

Оцену научних доприноса професора и академика Анђелића најсликовитије даје професор **др Вељко Вујичић**, у свом поздравном говору поводом свечаног скупа у част академика Анђелића који је одржан 18. јануара 1991 године, цитирајући при томе публикације Математичког института. Књига 4(12) Зборник радова Математичког института посвећена је осамдесетогодишњици рођења

Татомира Анђелића, а уводни део те књиге посвећен је професоровом животу, раду и научном делу.

Др В. Вујичић истиче прилог Анђелића помоћу следећих неколико реченица: "Крећање тврдог тела и система тврдых тела у течности... као проблем динамике нехолономних система прво је био постављен од стране Анђелића 1946 године... Анђелић је истраживао крећање материјалног система с линеарним и нелинеарним (квадратним) нехолономним везама првог реда у нестисливој течности, размотривши случајеве безвртложног, цикличног и нецикличног течења флуида. Показао је да се крећање таквог нехолономног система (тврдог тела и система тврдых тела) с коначним бројем степени слободе у нестисливој течности може изучавати истим методама аналитичке механике, као и крећање холономног система".

"Анђелићева истраживања крећања нехолономног система у течности обогађују примере примене нехолономне механике на непрекидне средине и у њом односу имају посебну вредност у савременој механици нехолономних система. У последње време порасло је интересовање за изучавања њонашања средина са дислокацијама".

Из саопштења на семинарима Математичког института сазнајемо да је професор Анђелић одржао више предавања, а међу њима и: *Решавање система линеарних алгебарских једначина матричном методом по Банахијевичевој схеми и Одређивање ранга матрица са нумеричким елементима Банахијевичевом методом* којима је реаговао и показао да метода краковијана није ништа друго до метода матрица и то показао на Гауссовом поступку - преносу квадратне матрице на производ двеју трогаоних матрица, као и да је то Lagrange-ов поступак свођења на канонски облик и Шмидтов поступак ортогонализације. Академик Радивој Кашанин је овим Анђелићевим саопштењима и радовима у прилог додао свој допринос геометријском интерпретацијом свођења квадратне матрице на производ двеју троугаоних матрица.

Научна активност и значајни научни доприноси Т. Анђелића су у области тензорског рачуна. Из списка публикованих радова и прегледа саопштења на семинару Математичког института и научним скуповима утврђујемо да је професор Анђелић 1953 године објавио у Publications de l'Institut mathématique I (1953) рад под називом: *Eine Bemerkung zu den Gleichungen von Beltrami-Michell*. Исте године учествује на IX интернационалном конгресу механике у Бриселу где саопштава свој рад под називом: *Sur la forme tensorielle des équations de Beltrami-Michell, a koji je publikovan u Actes du IX Congr. intern. de mécanique, t. V, Bruxelles, 1956, pp. 302-305*. 1957 године у зборнику радова Математичког института у књизи б публикује рад под називом: *Извођење Beltrami-Michell-ових једначина у тензорском облику и Saint-Venant-ових услова компатибилности*. У тим радовима је извео у општем тензорском облику *Beltrami-Michell-ове једначине* полазећи од Lamé-ових једначина, а затим је је показао да се оне могу извести из услова компатибилности деформација, јер су уствари оне услови компатибилности напона. Као студиозни истраживач, који цени резултате својих колега, коректно је указао да је овај задатак истраживао и Чехословак Брдичек, али за случај одсуства запреминских сила, тј за случај *Beltrami-евих једначина*. Резултати проф. Анђелића су општији јер обухватају и случај дејства запреминских сила на деформабилни континуум. Имајући у виду да је већ 1952 године написао универзитетски уџбеник монографског карактера *Тензорски рачун*, то је нормално да је своје

интересовање за ову у то време нову научну дисциплину усмерио и на истраживања и примене у механици континуума и уопште у механици. Истовремено је тим својим уџбеником, као својим истраживањима у нашу универзитетску и научну средину унео интерес за тензорски рачун. О томе говори и тираж од двадесет хиљада примерака Тензорског рачуна, који су доспели до студената, не само Природно-математичких, него и техничких факултета широм Југославије, као и до научних радника из разних области. Сам тираж указује на велики и неуобичајени интерес за ову нову математичку дисциплину и њене примене. А то је свакако заслуга и научног и педагошког рада професора, као и његовог научног угледа не само у Југославији, него и у свету. Као последица тих научних резултата је публиковање 1968. године посебног поглавља о тензорима, од 80 страна, под називом: *Tensorrechnung nebst Anwendungen* у оквиру познате књиге *Mathematische Hilfsmittel des Ingenieurs III*, у издању светски угледне издавачке куће Springer-Verlag из Берлина. Две године касније, 1970., у Centre international des sciences mecaniques (CISM), у Удинама, у Италији, по позиву је одржао курс из тензорског рачуна. За потребе тог значајног центра механике, који и данас успешно ради, исте године као посебно издање публикована је књига, од 137 страна, под називом: *A survey of Tensor calculus*. Мали број југословенских научника из области Механике је имао част да буде позван у Интернационални центар механике у Удинама да тамо одржи предавања, а исто тако су малобројни они којима је у то време издавач као Springer-Verlag из Берлина публиковао монографске рукописе.

Академик **Владан Ђорђевић** каже: " Може се слободно рећи да је у време када је он (Ташомир Анђелић) почео да се бави тензорима, да их користи у својим радовима и о њима предаје на факултету то код нас била једна сасвим авангардна математичка дисциплина, која ни у знајно развијенијим земљама још није била ухватила дубље корене. Уочивши релативно рано огромне могућности које се пружају применом тензорског рачуна у механици континуума, професор Анђелић се добровољно прихватио пионирске улоге да напише уџбеник из ове области.Захваљујући томе што је њега тензорски рачун занимао пре свега са гледанима примена у механици и геометрији, проф. Анђелић је успео да своје уџбенику овој и оваквој области математике удахне животи. Његова књига која за математичку литературу има неуобичајено много текста у односу на формуле, чита се релативно лако, јлени јажњу читаоца и, по моме мишљењу, још увек представља незаобилазно и непревазиђено штиво у овој области. Мада написана на српском језику, она није остала незајажена и ван граница наше земље".

Један број радова и саопштења професора Анђелића посвећен је и научној терминологији. Као резултат тога настали су и радови: *Порекло термина "орџ"* у теорији вектора, публикован 1952. године, затим *Происхождение термина "орџ" в векторном исчислении, који је публикован 1967. у часопису Вестник Московского государственного университета*, као и чланак из 1977. под називом *Порекло термина орџ у векторском рачуну*. Да би написао ове радове о разјаснио настанак термина *орџ*, који се употребљавао, нарочито међу истраживачима из области техничких наука који су примењивали векторе и векторске методе, истраживања су га одвела до оригиналног Хајвисајдовог дела, из кога је сазнао да је орт настао из архаичне енглеске речи која значи стрелица, а не како се то у руској школи Сулова мислило скраћеница неке речи. Професор

Анђелић је користио термин *јединични вектор*. Резултате ових истраживања и сазнања завредили су пажњу да буду публиковани у издањима и *Московској државној универзитету*, као и у нашем лингвистичком часопису "*Наш језик*".

Научни радови Т. Анђелића су цитирани више од 30 пута у светској научној литератури. Навећи број цитата се односи на публикације из тензорског рачуна и кретања нехолономних система.

РАД У АСТРОНОМИЈИ

Још као седмогодишњи дечак, ђак показао је интерес за астрономију. Запамтио је инспиративним сјајем Халејеву комету, коју је први пут видео 1910 године, а није ни децембра 1985 пропустио да је види, али овога пута *кроз телескоп Народне опсерваторије*.

На студијама у Хајделбергу студирао је и астрономију, поред математике и физике. Тако да не изненађује рад, један од његових првих, "*Небеска механика М. Миланковића*", који је, као хонорарни асистент на примењеној математици на Филозофском факултету у Београду, публиковао 1935 године. Рад је настао после коментара и приказа те књиге Милутина Миланковића у Југословенском професорском друштву. Небеска механика М. Миланковића је била прва књига из ове области која је користила векторски рачун и то се допало асистенту Анђелићу, који је стекао солидно знање о векторима, још на студијама.

Стручни рад из астрономије је под називом: "*Улога астрономије у развоју математике*" објавио је у 1953 године у другом броју часописа "Васиона". Тај часопис је наставио традицију предратног часописа "Сатурн". Проф. Анђелић, овај часопис прихвата као погодан, али не само за научна питања астрономије и астрофизике, него и за област астронаутике. У истом часопису публиковао је и рад о проблемима савлађивања земљине теже при летовима ван Земље.

Академик **Владан Ђорђевић** је записао: "*А када се човек 1957 године први пут винуо у космос, проф. Анђелић је тај дан дочекао са дечачком радозналости и одушевљењем. Помно је праatio сваки од селективних подухвата освајања космоса, много путовао у то време, био о свему одлично информисан и био један од првих странаца коме је био омогућен присуство у саме центре за космичка истраживања и Руса и Американаца. Мало је познато да је амблем посаде астронаута "Ајоло 17" за путовање на Месец начињен по његовој идеји. У то време у земљи је одржао низ предавања на тему освајања Космоса и учинио велики напор да обичном човеку приближи и објасни компликоване законе природе*".

Настављајући са серијом радова у којима пише о новим научним резултатима у астронаутици, који су саопштавани на међународним и светским конгресима, а који у то време представљају занимљиву актуелност и за шири аудиторијум, него што је научни, те добија и медијску присутност и постаје познат и ван научних кругова. И тиме изазива шири интерес, тако да и дневна штампа постаје отворена трибина за професора Анђелића. У то време, а и касније, публикује радове у часописима: "Змај", "Земља и људи", "Галаксија", "Дијалектика", "Преглед ракетне технике", "Просветни преглед".

У часопису Галаксија из 1975. године под називом "Мисија сарадње" представља први заједнички подухват космичких велесила. Чланак је написан у атмосфери очекивања остварења експерименталног лета "Ајоло - Сојуз" са намером да потсети или боље рећи информише читаоце на дотадашњи развој космичких истраживања и размотри перспективе првог заједничког подухвата САД и СССР-а. Кључни поднаслови овог приказа су: Трка за престижом, Императив сарадње, Заједнички подухват и Прелазни период.

У часопису "Свет технике" публикује рад "Велике брзине", у коме приказује појмове прве и друге космичке брзине, уз одговарајућа тумачења њихових улога да лансирано тело остане у пољу Земљине гравитације и да постане земљин сателит или да напусти наш планетарни систем ослободивши се гравитације Земље.

1960. године публикује рукопис под називом: "Међупланетарне путање" који је резултат његових студија и истраживања трајекторија пројектила који је лансиран са земље и креће се у космичком простору.

Професор Анђелић је урадио два значајна рада и њима дао озбиљан допринос астродинамици. Једна студија је "Облепање око месеца" коју је урадио 1969. године за потребе Војнотехничког института у Београду, а публиковао у Научно-техничком прегледу ЈНА. Други рад је научна расправа под називом "Порекло основних једначина ракетодинамике" коју је публиковао у Гласу САНУ 1981. године.

У овом раду приказао је истраживања у вези са преклом основних једначина ракетодинамике. Истражујући радове Леви-Чивите, Мешџерског и Циолковског утврдио је неспорну историјску чињеницу да је Леви-Чивита 1928 и 1930 године извео основне једначине ракетодинамике, а са тим и кретања објеката променљиве масе, а да му при томе нису били познати радови о кретању тела променљиве масе Мешџерског из 1897. и 1904., као ни радови о кретању ракета Циолковског из 1903. године. Професор Анђелић, у том раду је написао следеће: "С обзиром да је Тулио Леви-Чивита велики научник и да му се не може пребацити некоректноста илагација, све се може објаснити само као непознавање руских радова. Ти радови су били објављени на руском језику, а иако руски језик није био у науци толико познат као данас, и друго, о кретању ракета, иј. иела променљиве масе почело се шире говорити тек после првог свејског рата!".

У 1983 години професор Анђелић публикује монографију "Увод у астродинамику". У предговору ове монографије пише: "Низ година сам предавао астродинамику као један од предмета на постдипломским студијама механике на Природно-математичком факултету у Београду. Смањирао сам да у вези са савременим космичким истраживањима и подухватима, треба, не само у специјалним курсима, већ бар у последипломској настави, указати на проблематику астродинамике и иако иружити основ за даља усавршавања и истраживања.

У том смислу ја сам овде изнео углавном **увод**, неопходан за дубља научна истраживања. Приказани су елементи ракетодинамике, астрономије, небеске и рационалне механике заједно са теоријским описом низа основних космичких маневара и неким мојим личним прилозима. У нека иодробнија излагања теорије и праксе космичких летова овде нисам улазио". Ова књига је публикована у серији "Математички видови" Математичког института

Професор Анђелић је у овој монографији научно утемељио астродинамику, обједињавањем знања балистике, небеске механике и аеродинамике. Ако се погледа цитирана литература у тој монографији, од 45 референци, само једна носи назив астродинамика, што појачава тврдњу о комплетној оригиналности приступа обрађене области.

У последњој деценији живота и рада Академик Анђелић је радио на координацији научног пројекта у САНУ "*Динамичке особине Сунчевог сисџема*".

О томе на свечаном скупу посвећеном академику Анђелићу, др **Софија Сацаков** је говорила у име сарадника Астрономске опсерваторије који су радили на задатку "*Орјентација сисџема координата фундаменталног каталога FK5*". Тај задатак је био део пројекта у САНУ "*Динамичке особине Сунчевог сисџема*". Тада је рекла: "*Као што сје нас учили и водили у току студија, то чинише и сада, у раду на поменутом пројекту. Резултати нашег заједничког рада показали су и сјално се потврђује, што се види у литератури, да су значајни за развој савремене астрономије*".

Као координатор поменутог пројекта, који је реализован у Астрономској опсерваторији инспирисао је и потстицао сараднике да истражују фундаментални координатни систем високе тачности, јер је он данас неопходан за одређивање што прецизнијих положаја и кретања небеских тела, а што је у тесној вези са применом нове технике високе прецизности. Радиоастрономске методе и вештачки сателити Земље не могу обезбедити све потребе различитих услова које поставља астрономија, космонаутика и геодезија без минимума потребних података о координатама положаја и о кретањима небеских тела и космичких објеката.

На истом скупу др **Милан С. Димиријевић** је говорио о раду на теми "*Физика атмосфере Сунца*" која је рађена у оквиру наведеног пројекта у САНУ, који је координирао професор Анђелић, и том приликом је истакао: "*Велика заслуга професора Тајомира Анђелића је што је уочио домете и значај резултата у овој области и увео је у Академију наука*".

Преко двадесет година академик Т. Анђелић је био председник Југословенског астронаутичког и ракетног друштва (ЈАРД) односно Савза астронаутичких и ракетних организација Југославије (САРОЈ). По оцени **Миливоја Јуџина** за све то време је био "*неуморан пројектор научних достигања и цењени стручњак из области израживања и коришћења васионског пространства*". По својим научним и стручним квалитетима био је цењен у иностраним научним круговима, а посебно у *Међународној астронаутичкој федерацији* (ИАФ) и у њој је представљао Југославију. Био је и редовни члан *Међународне астронаутичке академије* (ИАА), у чијем су чланству врхунски ствараоци из области астронаутике. Имао је значајна и запажена саопштења на конгресима ове међународне научне асоцијације. Био је председник организационог одбора два конгреса Међународне астронаутичке академије који су одржани у Београду 1967. и Дубровнику 1978. године.

Био је, у једном периоду своје активности и потпреседник Међународне астронаутичке федерације.

Академик **Владан Ђорђевић** је, једном пригодом, истакао да се професор Анђелић поред науке, са малим прекидима, читаве своје каријере бавио *историјом науке, филозофијом науке и популаризацијом науке*. И, оценио: *"Изгледа да је склоност ка историји науке наследио од једног од својих великих учитеља - Милутина Миланковића који је према историји науке имао веома занимљив и специфичан став. Он је, наиме сматрао "да је познавање историјског развоја науке, а не само њеног тренутног стања, неопходно за прави научни рад". Професор Анђелић је писао о Којернику, Кејлеру, Галилеју, Ајнштајну, Тесли, Миланковићу и др. У филозофији науке занимали су га каузалност и детерминизам"*.

У чланку *Механика*, Анђелић приказује историјски развој научног рада и наставе механике на Великој школи и Универзитету у Београду. У почетку указује да је развој научног рада и наставе механике *"ишао у ослобођеној Србији врло брзо и био је, с једне стране тесно повезан са наставом физике и небеске механике на Филозофском факултету, а с друге стране на Техничком факултету, настава механике је била оруђе техничке праксе, и то пре свега грађевинарства и науке о машинама"*.

У вези са тим истиче: *"да је код нас у обновљеној Србији".... "научни и наставни рад отпочео под утицајима оца и то из Русије, Француске и посебно Немачке због тесних веза преко данашње Војводине."* Његово мишљење је, да када је реч о механици, *"да је утицај немачког система најјачи, иако је развој наставе и научног рада у немачком систему био изузетно везан и сувише подложен техници"*. Професор Анђелић сматра да тај случај није био ни са руском, ни са француском школом, при томе износи мишљење да *"смо ми остављали да једна наука остане у сенци друге науке - физике, или ишито је још горе, у сенци искључиво техничких примена"*. Даље наводи да су научници у Немачкој то признали, као и то да је на једном од конгреса Немачког друштва за примењену математику и механику у Немачкој био задужен да посебно укаже, прикаже и истакне *"то немачко занемаривање механике у немачком систему научног рада и наставе"*.

Писао је о првим наставницима теоријске механике Љубомиру Клерићу (1844-1910) који је предавао теоријску механику за све факултете на Великој школи, као и Мијалку Ђирићу (1863-1912) који је, после поделе механике, на техничку и рационалну, био ново ангажовани професор за рационалну механику.

Као најзначајнију личност у развоју механике код нас, са правом је истакао **Милутина Миланковића** (1879-1958), који је *"практични инжењер, стручњак за механику, астроном и геофизичар*, а 1904 године положио докторски испит са дисертацијом *Прилог теорији армирано-бетонских носача*, и који је *"први Србин који је ишао звање доктора техничких наука и један је међу првима који су уишито добили ову ишитолу"*. Од публикованих радова М. Миланковића истакао је следећа дела: *Небеска механика (у две верзије), Историја астрономије и Астрономска теорија климатских промена и њена примена у геофизици*. У чињеници да се М. Миланковић бавио и писањем популарно-научних дела, која су имала повољан одзив код читалаца, а посебно истичући његову књигу *Кроз васиону и векове*, је налазио и инспирацију за популаризацију науке којом се и сам бавио.

О свом професору Билимовићу, Анђелић каже и следеће: "*Први њуџ се код нас у механици један професор као њрави учииељ њочиње сиварати кадрове у овој обласии*" и затим наводи прве ученике механике: Стојко, Демченко, Жардецки, Вороњец, "*а касније Т.П. Анђелић*".

Свој чланак о развоју механике завршава списком имена наставника и сарадника наставног особља, по хронолошком реду укључивања у наставу, које је држало наставу из области механичких наука у периоду после оснивања посебне студијске групе за механику, као и приказом активног састава Института за механику на Природно-математичком факултету Универзитета у Београду. Тај списак почиње са великанима механике као што су *Милуџин Миланковић* (1879-1958) који је предавао небеску механику, *Анџон Билимовић* (1879-1970) који је предавао рационалну механику, па у хронолошком редоследу укључивања у наставу наводи себе, тј. *Тайомир П. Анђелић* (1903- 1993) са списком предмета које је предавао: теорију вектора, тензорски рачун, матрице диференцијалну геометрију, хидромеханику, рационалну механику, теорију релативности, основи механике континуума, аналитичку механику. У том редоследу налазимо и имена: *Добривоје Михајловић* (1910- ; небеска механика), *Данило Рашковић* (1910-1985; графостатика, теорија механизма, статика, графички радови из графостатике, *Јаков Хлиџчијев* (1886-1963; теорија еластичности са применама у отпорности материјала), *Консџаниџин Вороњец* (1902-1974; хидромеханика, статистичка механика, теорија поља, динамика гасова, виши курс флуида), *Драџош Раденковић* (1920- ; термоеластичност, теорија еластичности и отпорност материјала), *Расџико Сџојановић* (1925-1972; тензорски рачун, тензорске методе у механици, теорија осцилација, диференцијална геометрија, нелинеарна механика континуума, рационална механика, теорија дислокација, теорија поларних континуума). На том списку су и имена *Влаџко Брчић* (1919- ; теорја еластичности, отпорност материјала еластодинамика), *Велко Вујичић* (1929 - ; статика, теорија осцилација, аналитичка динамика, динамика објеката променљиве масе, аналитичка механика, стабилност кретања), *Наџалија Наерловић-Велковић* (1927- ; теорија еластичности, отпорност материјала, еластодинамика) *Никола Хајдин* (1923- ; теорија еластичности и пластичности) и друга.

ЧЛАНСТВО У НАУЧНИМ И СТУЧНИМ ДРУШТВИМА И АСОЦИЈАЦИЈАМА

Био је члан више научних и стручних друштава у земљи (Друштво математичара, Физичара и астронома, Југословенско друштво за механику, Југословенско астронаутичко и ракетно друштво, Астрономско друштво "Руђер Бошковић, Друштво "Никола Тесла") и иностранству (American Mathematical Society, British Interdisciplinary Society, English Mathematical Association, Gesellschaft für angewandte Mathematik und Mechanik, Österreichische mathematische Gesellschaft, Société mathématique de France).

Био је редовни коресподент листа "Österreichische mathematische Nachrichten" и стручни рецензент у "Mathematical Reviews" и "Zentralblatt für Mathematik".

Учествовао је на више конгреса у земљи и иностранству и као гост по позиву држао предавања на Техничким великим школама у Дармштату, Карлсруеу, Минхену и Берлину и по позиву академија наука у Софији и Букурешту.

За члана Међународне астронаутичке академије (Париз) изабран је 1967. године у Одељењу фундаменталних наука.

Од 1967. до 1969. године био је потпредседник Међународне астронаутичке федерације (International astronomical federation). Био је председник Југословенског астронаутичког и ракетног друштва, почасни члан Председништва Већа народне технике Југославије, а био је председник Комисије за космичка истраживања при Савезном савету за координацију научних делатности.

Био је више пута ангажован од стране САНУ на разним пословима. Таква су његова учешћа са саопштењима на симпозијумима у част Руђера Бошковића, У Дубровнику, 1958., и 1961. године; На Колоквијуму из механике флуида, који је Румунска академија наука организовала у Брашову 1961; на прослави Баварске академије наука у München-у.

Био је члан Савета Архива САНУ и члан републичке редакције "Bulletin scientifique" - секција А, који је издавао Академијски савет СФРЈ.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

Године 1965. одликован је орденом Рада са црвеном заставом, а 1971. је добио Орден заслуга за народ са златном звездом и Орден Републике са златним венцем 1978. Добитник је Седмојулске награде Србије за животно дело, као и Октобарске награде града Београда 1978. године. Посебно је био поносан на Вукову награду 1980, коју је добио за заслуге у ширењу образовања.

Добитник је јубиларне Златне значке Културно-просветне заједнице Србије.

Био је члан почасног одбора на VII међународној конференцији о појавама у јонизованим гасовима и на симпозијуму Земља-Сунце 1966 године. Године 1970. је био члан почасног одбора за Међународни симпозијум "Automatic Control in Space", у Дубровнику.

Био је почасни члан Хеленског астронаутичког друштва 1966. године.

Приликом посета и гостовања добио је плакете Московског државног универзитета, Универзитета у Букурешту и Техничке велике школе у Минхену, као и приликом Конгреса Међународне астронаутичке федерације 1967. у Београду, као први инострани представник спомен плакету К. Е. Цјолковског. На предлог Института за историју природних наука и технике Академије наука СССР уручена му је медаља Николе Коперника Академије наука СССР. Добитник је Спомен-медаље Јурија Гагарина, као и Кеплерове медаље.

Био је члан Академијиног одбора за прославу стогодишњице увођења метарског система мера у Србији, члан Одбора Савета академија за Коперников јубилеј, председник Друштва за историју и филозофију математичких и природних наука; учесник конгреса Међународне астронаутичке федерације и конгреса друштава математичара, механичара, физичара и астронома.

У току 1979 године учествовао је као потпредседник у раду Одбора за прославу стогодишњице рођења Милутина Миланковића.

1980 године изабран је за доживотног почасног председника Савеза астронаутичких и ракетних организација Југославије (САРОЈ). Такође му је додељена златна плакета Машинског факултета у Нишу као и повеља и плакета организације Народне технике Југославије. Наредне, 1981. године изабран је за члана Стручног савета Архива САНУ, а 1983. за почасног члана Југословенског друштва за механику.

Повељу Југословенског друштва за механику академик Т. П. Анђелић је добио 1985. године, а следеће године уручена му је повеља 1946-1986, Народне технике - Савеза организација за техничку културу Југославије (поводом четрдесетогодишњице оснивања).

Као представник Одељења природно-математичких наука САНУ био је током 1987. године члан Одбора за прославу стогодишњице Астрономске и Метеоролошке опсерваторије у Београду, маја 1987. изабран је за члана Међународне академије астронаутике у Паризу.

Једно од значајних признања академику Татомиру Анђелићу је *Свечани скуп у његову част* одржан 18. јануара 1991. године у организацији Одељења природно-математичких наука Српске академије наука и уметности и Астрономске опсерваторије, као и публикована Споменица посвећена проф. др Татомиру П. Анђелићу Редовном члану САНУ. Споменица указује на *поштовање које је уживао међу својим колегама и студентима и којим је био окружен у последњим годинама живота*, што само по себи говори о његовом људском, моралном и етичком угледу човека, ствараоца друштвеног делаоца, који је заслужио.

За рад на популаризацији науке и технике добио је више признања, међу којима и златне плакете "Борис Кидрич" и "Никола Тесла" и плакету Коларчевог народног универзитета, као и више разних диплома.

АКАДЕМИК ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ О СЕБИ

О академику Анђелићу је снимљено више ТВ емисија. Из снимака под бројем 1133/84 из 1984 године се може пратити, кроз сећања професора Анђелића, како је стекао прва сазнања из области астрономије, како је утемељио свој материјалистички поглед на свет, да своје научне резултате из области нехолономне механике, сматра најзначајнијим, па до тога како је настао амблем за скафандере астронаута Апола -17 који су слетели на месец.

О својом импресијама говорио је: *"Доживео сам јуно лејих усјеха, ујознао се са свим руководећим личностима свејске ајронаутике".... "Наше могућности нису дозвољавале да радимо велике пројекте, али смо се укључили сагласно нашим могућностима"*.

Био је потпредседник Међународне астронаутичке федерације те је имао је прилику да упозна астронауте који су се први спустили на Месец.

На конгресу Међународне астронаутичке федерације у Буенос Ариесу у научном дружењу са немачким колегом Штудингером разговарали су о појави да се *"људи буне што се велика средстава улажу у космичка истраживања"*.

Академик Анђелић је том приликом испричао свом колеги следећу анагдоту. "Немац Коблаш, почешком 17 века однео је Папи у Рим једну цев са шри сочива са жељом да покаже како се са шим увеличавају ствари. Папа био није разумео, и није га примио, а и ко би овом сиромашном занесењаку дао средства за исцраживања, у време када се требало борити против еидемије куге. И он је умро не остваривши свој наум. У био време се био смањало безвредношћу, а некаквим микроорганзимима није било ни зовора. Касније та цев са сочивима досела је у руке Галилеа Галилеи. И он је успео да састави микроскоп. И они се на неки начин смањрају проналазачима микроскопа. Помоћу микроскопа су откривени многи бацили, микроорганзми и вируси и микроби. Микроскопска открића су допринела да се куга ефикасно сузбије. Сада чак ни специјалисти не могу да виде кузу у цивилизованом свету".

Професор Анђелић пошенира наровоученије из ове анегдопе, коју је испричао колеги Штудингеру: "Не дирај у науку! Посебно не у фундаменталну! Не сме се организоваши само системско организовање науке, оно што одмах има ушребну вредност за одређене сврхе. Некад се треба исцраживаши и оно што у дашом тренушћу нема смисао. Морају се понекад изражши фундаментална решења иако она у дашом тренушћу не дају и немају никакву примену, као што је на пример био проналазак микроскопа. Да није било микроскопа, она средства која би, **кобојази**, била ушребљена за сузбијање куге, неби имала никакав значај, у односу на оно што је микроскоп донео".

Немачко научник Штудингер је ову причу испричао тројници астронаутима Аполо 17 и они су ову професорову причу о микроскопу узели као мото на основу кога је ликовно обликован амблем за скафандер посаде Аполо 17. Амблем се састојао од три сочива, на којима су обликовани човек, дрво и Сунчев систем.

"На нарочитој материји за скафандер су направили тај амблем и на њој су ми оклонили амблем" сећа се професор Анђелић.

Професор Анђелић, као дете је био упућен на Вукова дела, а оријентација ка математици и астрономији се појавила у гимназији. Истицао је да је био потпуно свестан својих способности и онога што хоће, иако је био дете са села. Говорио је: "Био сам мало повучен, интродуциран шим, схвашио сам да не зајажам у околини шта је око мене, рецимо било је проблема у бојаници и минералогши...али сам врло рано схватио и **поспао свештан шта могу да радим, шта волим да радим и шта сам у спању да радим**".

На питање да средње слово П обавезно ставља одговорао је: "То је захвалност и поштовање мом оцу. Мој отац је завршио основну школу, али је био довољно начинан. Цио мој животи ме никада није ударио. Импоновао ми је својим материјалистичким погледом на свет. Материјалистички поглед на свет се развио под ушцајем мога оца, а не неким друштвеним ушцајем".

Одакле младом човеку из српског села храбрости да се раме уз раме са генерацијама немачких студената нађе на једном чувеном, водећем у Европи, Хајделбершком универзитету, академик Анђелић обијашњава овако: "Имао сам добру основу из математике коју сам добио од мога гимназијског професора Милана Досијанића. Знао сам добро немачки језик и користио сам књижеписане за Немце. На Београдском Универзитету у био време ушше није било астрономије. Тамо сам учио латински, имао у себи романтизма и желео да изучавам дела у оригиналу. Ишао сам и на часове филозофије. Осећао сам се сасвим компетентним. Колеге су ме прихватиле добро". Можемо закључити да бриљантан интелект удружен марљивошћу лако осваја своје место које му припада у интелектуалним развијеним универзитетским круговима. Тамо се губи

разлика порекла, важан је интелект који с лакоћом осваја. А млади Анђелић га је имао.

О свом уласку на Универзитет у Београду каже: "Михајло Пејровић је био изузетан аналитичар, а ја сам имао склоности ка геометрији, али не ни синтетичкој, ни нацијној. .. Направио сам уписак на професора Антона Билимовића, који је као емигрант после револуције у Русији, радио у Београду. И, иако сам добио њо прво намештење. Много су нас уважавали. Нас младе. Билимовић је код мене пренео љубав за холономне систем. Био сам први који је проучавао кретање нехолономних система у тачности". Докторат који је урадио је био из те области.

О увођењу тензорског рачуна у универзитетску наставу Београдског универзитета кроз публикације које је написао каже: "Оно што ја највише о тензорима сматрало се да је згодно и за публиковање код Сиринџер Ферлаџа".

Затим се сећао: "Два часа предавања дневно. се данас сматра нормалним. Ја сам држао предавања из многих нових предмета и области механике. А како су поједини професори смислили да сам им уступао те предмете и предавања... Био сам "лекар оштрих праксе у механичким наукама"."

О својој библиотеци у своме стану је рекао: "... Библиотека је прерасла димензије приватне библиотеке... у њој имам раријетне...сејарат Ајнштајновог рада из теорије поља из 1909 године, који је био погрешан и данас се не може наћи на језици... Речник немачко-српски из 1887 године...све Уставе књажевства српског... У овом лому нисам могао да се снађем - заузима чинав стан. ... Моја библиотека представља драгоценост која нема цене..."

На питање како је човек из села, допр до неке културе која му се признаје у друштву и до Академије наука каже: "У Хајделбергу сам станао у породици од две сестре и браће. У ојеру сам први утишао са 19 година. То треба ујамити. Тада су били други услови развоја...А можеће замислити какво је чудо видели прву ојеру у националном театру у Манхајму. У Вагнеровом театру гледао сам "Нимберике мајсторе певаче". То је за мене био шок. Разочарао сам се у појам ојере. А онда касније видевиши италијанске ојерите, заволео сам ојеру".

О историји науке је рекао: "Увек сам сматрао да историја науке има своје место и у самим истраживањима и у настави. .. Треба се упознати не само са науком каква је, него и како се развијала". Сматрао је да само тако може да човек буде спреман на значајна научна истраживања.

У снимку РТС 1318/89 из 1989 године, која је посвећена јубилеју и развојном путу Прве мушке београдске гимназије у којој је предавао математику и физику је рекао: "Разлика између данашње и ондашње гимназије што тада није имала физички кабинет... и што све нешто изгубили овим усмереним образовањем..."

У снимку 1637/68 из 1968 године који је посвећен Милутину Миланковићу, професор Анђелић каже: "Милутин Миланковић је поставио низ проблема. Није био уско везан за једну научну област. Хтео је да повеже више наука у једну целину, које по правилу нису раније биле иако повезане..... Милутин Миланковић је имао дубоко убеђење, а којим се слажем и ја, да упознавање историје развоја науке обезбеђује човеку могућност како да се лакше снађе и дође до открића, разних, нових... Није довољно да истраживач зна године резултате, дојеране и подешене онако како је то најбоље могуће, већ треба да зна како се до њих дошло. Само на тај начин човек може да види како се стиче и како развија једна одређена наука..."

УМЕСТО ЗАКЉУЧНОГ КОМЕНАТАРА

Академик Татомир Анђелић је провео живот у складној породици са супругом Бранком, коју је из миља звао Мими. Има двоје деце сина Бору, рођеног 1944, који је дипломирани машински инжењер, који се бави и позоришном и књижевом критиком, и кћер Наду, рођену 1950 године, која је дипломирани инжењер архитектуре. Доживео је и рођење двеју унука Тијане и Ирене. Кћер Нада се, са нежношћу, сећа тренутака када је као дете уживала пажњу и нежност свог оца, који је прекидао свој научни рад и претпостављао испуњење жеље и захтева кћери да *"шајна ти уради"*, а не мама.

Академик Татомир Анђелић је дуго сачувао свој ведри, бистри, чили и инспиративни дух, био је поштован и вољени Професор и Учитељ, и Саветник и Заштитник, онима које је уводио у науку, инспирисао за научна истраживања и упућивао пут науке и у научну мисао. Срећни су људи који су имали прилике да их додирне његова мисао и обасја његова ведрина и заштити његова реч. Ја сам имала среће да осетим део те интелектуалне чари. Пружио ми је професионалну помоћ онда када ми је била најпотребнија.

Последње дане провео је уз нежну негу своје кћери Наде и сина Боре. Сећам се последњег сусрета са професором, дирнула ме нежност његове кћери Наде, која га је неговала у последњим данима, када се већ у његовом кретању осећао терет краја девете деценије живота. Професор, чији је блистави ум и тада радио чило и бистро, ми се пожалио: *"Кајшице, више нисам слободан човек, сада сам под ситарашељсћивом. Не дозвољавају ми да се улицом крећем сам. Једном сам њао на улици. Увек ми је њошребан њрашшилац"*. Тешко је, тај слободни, бистри и талентовани ум, који је имао паралелне светове интелектуалне слободе и кретања, подностио губитак стабилности кретања, која нажалост не прави разлике кога ће погодити. Најчешће погоди оне најумније и најмудрије, и најпотребније својој околини.

Сећам се да је желео да и у тим условима, поремећаја у стабилности кретања, буде међу својим ученицима и разговара у свом кабинету у Математичком институту САНУ. Тада је син Бора помагао, и удовољавао жељи свога оца. Доводио га је у Институт, и ми његови најмлађи ученици и студенти и докторанти смо били срећни да нам укаже част и поразговара са нама. А увек када бих покушала да му се захвалим, говорио: *"Нисам ја нишиша њосебно урадио за вас, немайе на чему да ми захваљујете"*. Није био придавао значај енергији коју је на друге зрачио. Било је то тако нормално од човека и богате личности каква је био професор Анђелић. Нештедимице је поклањао инспирације, наде, идеје....

И на крају завршавам ову биобиблиографију о свом професору, реченицама које је написао, као људску карактеристику, свом професору Миланковићу: *"Као човек био је њрема новим лицима у својој околини у њочешку ошрезан и резервисан, али када је једном ушозна свош ученика или млађеш сарадника њосшајао му је родишељски наклоњен. Био је широк....ја сам му се обрашшо за неке књиже. Он ми је, иако сам ја желео само да њозајмим, одмах са"*

иосвейом иоклонио иаква дела,... "... Једна значајна личности је најуслила своје земаљско бићисање, али је оставила дубок итраг иза себе".

СПИСАК ПУБЛИКОВАНИХ РАДОВА
Преглед радова ирема категоризацији

Научни радови

1946 - 1950

- Анђелић, Т. П., (1946), *Диференцијалне једначине крећања нехолономних система у инкомпресибилној течности*, докторска дисертација, Филозофски факултет, Београд, 1946.
- Анђелић, Т. П., (1946), *Примена Pfaff-ове методе у динамици чврстог тела*, Глас Српске академије наука, Београд, 1946.
- Анђелић, Т. П., (1948), *Sur l'application de la méthode de Pfaff dans la dynamique des fluides*, Publ. de l'Inst. Mathem. t. III, Beograd, 1948.
- Анђелић, Т. П., (1949), *Генерализација Хамилтон-овог принципа за нехолономне сисеме*, Извештај за I конгрес математичара и физичара ФНРЈ, Београд, 1949.
- Анђелић, Т. П., (1950), *Équations fondamentales d'élasticité par la méthode de Pfaff*, Publi. de l'Inst. math. t.III. Beograd, 1950.

1951 - 1954

- Анђелић, Т. П., (1952), *Генерализација појма Дарбуовог вектора и Ланкреова става за Риманов простор*, Зборник радова Мат. инст. САНУ, књ. 2, Београд, 1952.
- Анђелић, Т. П., (1952), *Решавање система линеарних алгебарских једначина матричном методом по Банахјевичевој схеми*, Зборник радова Мат. института САНУ, књ. 2, Београд 1952.
- Анђелић, Т. П., (1952), *Порекло термина "орби" у теорији вектора*, Наука и техника, Београд, 1952.
- Анђелић, Т. П., Шнајдер, З., (1953), *О неким ставовима из геометрије ироугла*, Настава мат. и физ., Београд, 1953.
- Анђелић, Т. П., (1953), *Eine Bemerkung zu den Gleichungen von Beltrami-Michell*, Publ. de l'Inst. math. t. I, Beograd, 1953.
- Анђелић, Т. П., (1954), *Über Bewegung starrer Körper mit nichtholonomen Bindungen in einer inkompressiblen Flüssigkeit*, Proceedings of the Inter. Congr. of Mathematicians, Amsterdam, 1954.

1955

- Анђелић, Т. П., (1955), *Über die Bewegung dynamischer Systeme mit nichtholonomen Bindungen in einer inkompressiblen Flüssigkeit*, ZAMM, Bd. 35, Berlin 1955.
- Анђелић, Т. П., (1955), *О одређивању ојерајора момената количине крећања у квантној механици*, Билтен на друштвото на мат. и Физ. НР Македоније, Скопје, 1955.

1956

- Анђелић, Т. П., (1956), *Eine Bemerkung zu den Gleichungen von Beltrami-Michell*, Publ. de l'Inst. math. t. V, Beograd, 1956.
- Анђелић, Т. П., (1956), *Eine Bemerkung zu den Gleichungen von Beltrami-Michell*, Publ. de l'Inst. math. t. IX, Beograd, 1956.
- Анђелић, Т. П., (1956), *Sur la forme tensorielle des équarions de Beltrami-Michell*, Actes du IX Congr. intern. de mécanique, t. V, Bruxelles, 1956.
- Анђелић, Т. П., (1956), *Eine Bemerkung zur Bestimmungsweise des Drehimpulsoperators*, Physikalische Verhandlungen, Bd. 7, 1956.

1957 - 1960

- Анђелић, Т. П., (1957), *Eine Bemerkung zur Bestimmungsweise des Darbouxschen Vectors*, Physikalische Verhandlungen, Bd. 7, 1957.
- Анђелић, Т. П., (1957), *Извођење Белтрами-Мичелових једначина у тензорском облику из Сен-Венанових услова комјајибилности*, Зборник радова Математичког института, књ. 6, Београд, 1957.
- Анђелић, Т. П., (1958), *Практична метода за свођење квадранних форми са нумеричким коефицијентима на канонски облик*, Глас ССXXXII САНУ, Београд, 1958.
- Анђелић, Т. П., (1959), *Über die Verwandlung von quadratischen Formen mit numerischen Koeffizienten in Summen von Quadraten*, ZAMM, Bd. 39, Berlin, 1959.
- Анђелић, Т. П., (1959), *Über die Grundlagen der Boscovich*, Actes du Symp.intern. R.J. Boscovich, 1958, Beograd, Zagreb, Ljubljana, 1959.
- Анђелић, Т. П., (1959), *О љушањама пројектила ка месецу*, Вациона, 1959.
- Анђелић, Т. П., (1960), *Међуланејне љушање*, Рад, Београд, 1960.

1961 - 1964

- Анђелић, Т. П., (1961), *Die Mechanik und mathematischen Unterricht*, Intern. Symposium on the Coord. of Instruction, Belgrade, 1961.
- Анђелић, Т. П., (1962), *Über das Kraftgesetz von Boscovich*, Actes du Symp. intern. R.J. Boscovich, 1961, Изд. Академија у Београду, Загребу, Љубљани, 1962.
- Анђелић, Т. П., (1963), *Eine Verallgemeinerung des Begriffs des Darbouxschen Vectors*, Publ. de l'Inst. math. t. II(16), Beograd, 1963.
- Анђелић, Т. П., (1964), *Механика (Кинематика и динамика)*, Техничка књига, Београд, 1964.

1965 - 1966

- Анђелић, Т. П., (1965), *Улога тензорских метода у техници*, Техника, Београд, 1965.

1967

Анђелић, Т. П., (1967), *О једном облику диференцијалних једначина крейања нехолономних сисџема без мулџићиликаџора веза*, Математички весник, 4(19), св. 4, Београд.

Анђелић, Т. П., (1967), *Происхождение џермина "орџ" в векџорном исчислении*, Вестник Московского государственного университета, Москва, 1967.

1968 -1969

Анђелић, Т. П., (1968), *Tensorrechnung nebst Anwendungen* (Mathematische Hilfsmittel des Ingenieurs) Springer-Verlag, Berlin, 1968.

Анђелић, Т. П., (1969), *Неке џримедбе у вези са нехолономним везама друџоџ реда*, Глас Српске академије наука и уметности SCLXXIV, Одлење природно-математичких наука, књ.31, Београд, 1969.

Анђелић, Т. П., (1969), *Application of Artificial satelites to the education and instruction of people in developing countries. Practical benefits of space exploatation. A digest of papers presented at the UNO Conference on the exploatation and peacefull uses of outer space*, Viena, 1968, New York 1969.

1970

Анђелић, Т. П., (1970), *Über eine Möglichkeit die Bewegungsgleichungen der nichtholonomen Systeme herzuleiten ohne die Quasikoordinaten zu verwenden*, ZAMM, Sonderheft (GAMM-Tagung 1969) Bd. 50, Berlin 1970..

Анђелић, Т. П., (1970), *A survey of Tensor calculus*, Intern. Center for Mechanical Studies, Udine, 1970.

Анђелић, Т. П., (1970), *Youth rocket activities in Yugoslavia*, IAF XXI Meeting in Konstanz, 1970.

1971

Анђелић, Т. П., (1971), *Über gewisse Eigenschaften der Bewegung eines Massenpunktes beim Vorhandensein nichtholonomer quadratischer Bindungen*, Festschrift der Techn. Universität Berlin-Charlottenburg zu Ehren von Prof. I. Szabó, Berlin, 1971.

Анђелић, Т. П., (1971), *An old gear mechanism in Dubrovnik*, Third world Congr. on the Theory of Machines and Mechanisms, Vol. A, 1971.

1972 - 1973

Геомеџиријске џрансформаџије, превео Анђелић, Т. П., (1972), Општа енциклопедија Larousse у 3 тома, т.2. *Маџемаџиика. Асџрономија. Физика. Хемија. Природне науке*. Београд, 1972, стр. 202-236.

Анђелић, Т. П., (1973), *Einige Bemerkungen über nichtholonome Bindungen zweiten Grades*, Бугарска академија наука за споменицу Лј. Илијева, Софија, 1973.

1975

Анђелић, Т. П., (1975), *Einige Bemerkungen über nichtholonome Bindungen zweiten Grades*. - Математические структури - Вичислителњна математика - Математическое моделирование. Труды посвященные шестодесялетию академика Л. Илиева. София. Болгарская академия наук, 1975; стр. 173-176.

Анђелић, Т. П., (1975), *L'introduction du système métrique dans les territoires yougoslavies.* - Радови И. међународног конгреса за повјесну метрологију, Загреб, 28-30. Листопада 1975. Загреб, ЈАЗУ, 1975; стр. 173-184.

Анђелић, Т. П., Трифуновић, Д., (1975), *Порекло ројације небеских шела,* Галаксија, 1975, IV, 6(38), стр. 14-15.

Анђелић, Т. П., (1975), *Прелејне љуњање малоџ љошиска,* Преглед ракетне технике, 1975, 1-2, стр. 13-19.

1977

Анђелић, Т. П., (1977), *Један Миланковићев љосћуљак за ѓрафичко љредсћављање ѓеометријских љроѓресија,* Математика, 1977, VI, 2, str. 5-11.

Анђелић, Т. П., (1977), *О новом Међународном сисћему /SI/ основних јединица мерења,* Научно-технички преглед, 1977, XXVII, 5, стр. 49- 59.

Симљозијум Теорија скуљова. Основе матејмајике.(1977), Анђелић, Т. П., уредник, Београд, 29, 8-2. 9. 1977. Зборник радова Математичког института, н.с. 2(10), Београд, Математички институт, 1977, 152 стр.

1978

Анђелић, Т. П., (1978), *Један сћари зуљчани механизам у Дубровнику,* Дубровник, 1978, 4, стр. 77-78.

Анђелић, Т. П., Димић, Г., Прокић, Д., (1978), *Једна мейода за љачно мерење сила малих инћензијейта,* Рад Југославенске академије знаности и умјетности, 1978, 382, Разред за математичке, физичке и техничке науке, XVI, стр. 17-21.

Анђелић, Т. П., (1978), *Порекло основних једначина ракејординајике,* Зборник радова Универзитета у Приштини, Технички факултет, 1978, стр. 81-88.

1981

Анђелић, Т. П., (1981), *Порекло основних једначина ракејодинајике,* Глас САНУ, 1981, СССХХIV, Одељење природно-математичких наука, 47, стр. 29-35.

1982

Анђелић, Т. П., (1982), *Eine Ableitung der Raketengrundgleichung,* Теоријска и примењена механика, 1982, 8, стр. 9-11.

Анђелић, Т. П., (1982), *Origin of basic equations of rocket dynamics,* Дијалектика, 1982, XVII, 1-4, стр. 5-13.

1983

Анђелић, Т. П., (1983), *Увод у асћродинајику,* Математички институт, Београд, 1983. стр. 158. (Математички видици, 4)

Исћорија науке, филозофија љриродних наука

1921 - 1924

Анђелић, Т. П., (1921), *Есеј о Ивану Цанкару, (Приказ књиџе " Podobe iz Sanj Ljubljana", Маџица Словеначка)*, Омладински весник 2(1921), 5, 19-21.

Анђелић, Т. П., (1921), *О оцењивању ученика*, Весник омладинаца, 2(1921), 4.

Анђелић, Т. П., (1924), *О оцењивању ученика*, Полет, 2 (1924), срт. 29-33.

Анђелић, Т. П., (1921), *Прикази љревода ѓрчких маџеријалисија*, Весник омладинаца, 2 (1921), 5, 1-3.

1934 - 1941

Анђелић, Т. П., (1934), *Маџемаџичари и рачун*, Гласник Југ. проф. друштва Београд, 1934.

Анђелић, Т. П., (1939), *Координација маџемаџичке настјаве*, Извештаји Југ. математичког друштва, Београд, 1939.

1946 - 1950

Анђелић, Т. П., (1946), *Једна нова кљџа о Николи Тесли*, Наука и техника, Београд, 1946.

Анђелић, Т. П., (1949), *Један сџари џехнички механизам у Дубровнику*, Наука и техника, Београд, 1949.

1951 - 1954

Анђелић, Т. П., (1953), *Улоџа асџрономије у развоју маџемаџике*, Васиона, Београд, 1953.

Анђелић, Т. П., (1954), *Проблем савладавања Земљине џеже*, Васиона, Београд, 1954.

1955

Анђелић, Т. П., (1955), *Алберџ Ајншџајн*, Часопис "Тесла", Београд, 1955.

1957 - 1960

Анђелић, Т. П., (1957), *Велике брзине*, Свет технике, Београд, 1957.

1961 - 1964

Анђелић, Т. П., (1961), *Човек у међуљланеџарном џросџору* (додатак Техничким новинама са дијапозитивима за предавања), Београд 1961.

Анђелић, Т. П., (1961), *Механика и настјава механике*. Настава механике и физике, 1961.

Анђелић, Т. П., (1963), *Каџедра за механику*, Споменица стогодишњице Филозофског факултета у Београду, Београд, 1963.

1965 - 1966

Анђелић, Т. П., (1965), *Нека размишљања о каузалносџи и деџерминизму са маџемаџичкоџ сџановишџија*, II научни скуп "Маркс и савременост", св. 3, Београд, 1965.

Анђелић, Т. П., (1966), *Нилс Бор о дејтерминизму*, Дијалектика, св. 3, Београд, 1966.

Анђелић, Т. П., (1966), *Галилео Галилеи и физика*, Глас САНУ CCLXVIII, 1966.

1967

Анђелић, Т. П., (1967), *Планк, Ајнштајн и де Брољи о каузалности и дејтерминизму*, Дијалектика, св. 4, Београд, 1967.

Анђелић, Т. П., (1967), *Галилео Галилеји и његове заслуге за физику*, Глас САНУ CCXVIII, Београд, 1967.

1968 -1969

Анђелић, Т. П., (1968), *Galileo Galilee et ses mérites en physique*, Bull. de l'Academie des sc. et des arts, XLII Beograd, 1968.

Анђелић, Т. П., (1969), *Класична механика и њене основне концепције*, Дијалектика, св. 1, Београд, 1969.

1971

Анђелић, Т. П., (1971), *О основним појмовима механике у делу Јахана Кејлера*, Дијалектика, св. VI, 4, Београд, 1971, стр. 153 -159. (постоји и посебан отисак) .

Анђелић, Т. П., (1971), *Говор на комеморативном скупу посвећеном преминулом академику Анђиону Билимовићу*. - Споменица посвећена преминулом академику Антону Билимовићу, Београд, САНУ, 1971; стр. 21-25. (Посебна издања, CDXLVI , Споменице, 52).

1972 - 1973

Анђелић, Т. П., (1973), *Развој механике као науке у оквиру Српске академије наука и уметности*, Грађа за историју Академије, Београд, 1973.

Анђелић, Т. П., (1973), *Дело Којерника, I/ -(3)*, ИТ новине, 23 фебруар -9 март 1973, XI; 520, str. 13; 521, str. 4; 522, str. 4.

Анђелић, Т. П., (1973), *Никола Којерник - Живој и дело* (Предавање на свечаној прослави јубилеја Н. Коперника 19 фебруара 1973 у САНУ, објављено у ИТ новинама бр. 522, 523 и 524) Београд, 1973.

Анђелић, Т. П., (1973), *Механика у делу Николе Којерника*, Дијалектика, VIII, 2; str. 15-24, (Постоји и посебан отисак), Београд, 1973.

Анђелић, Т. П., (1973), *Стогодишњица увођења мейтарског система мера и његов значај за укључивање југословенских области у европску привреду*, Извештај са међународног конгреса за квалитет робе, Београд, 1973.

Анђелић, Т. П., (1973), *Механика у делу Николе Којерника*, Дијалектика, св. 3, Београд, 1973.

Анђелић, Т. П., (1973), *Шта треба разумети под дејтерминизмом*, Дијалектика, св. 4, Београд, 1973.

1974

- Анђелић, Т. П., (1974), *Како треба схваћити детерминизам?* - Дијалектика, 1974, IX, 1; стр. 57-61. Исто и на француском: *Comment faut-il concevoir le déterminisme?* str. 61-66.
- Анђелић, Т. П., (1974), *Механика у оквиру Српске академије наука* - Глас САНУ, 1974, CCLXXXIX, Одељење природно-математичких наука, и. с. 36, стр. 189-245.
- Анђелић, Т. П., (1974), *Стогодишњица увођења мейтарског система мера и његов значај за укључивање југословенских обласати у европску привреду и за квалитет робе.* - *Мере на путу Србије кроз векове.* Београд 1974, стр. 193-198. (Галерија Српске академије наука и уметности, 23).
Исто и на француском: *Le centenaire de l'introduction du système métrique et son importance pour l'inclusion des territoires yougoslaves dans l'économie européenne et la qualité des marchandises*, str. 199-205.
- Анђелић, Т. П., (1974), *Milanković Milutin.* - *Scienziati e tecnologi contemporanei*, II, Milano, Arnoldo Mondadori Editore, 1974, pp. 248-249.

1975

- Анђелић, Т. П., (1975), *Ванземаљске цивилизације*, Информација 3, Нови Београд, Дом културе Студентски град, 1975, стр. 1-2.
- Анђелић, Т. П., (1975), *Живи комјунитер*, Галаксија, 1975, IV, 10(42), str. 20-21.

1976

- Анђелић, Т. П., (1976), *Бесјежинско сћање*, Галаксија, 1976, V, 3(47), str.38-39.
- Тошић, Р., Анђелић, Т. П., (1976), *Квадрантура кружа*, Галаксија, 1976, V, 1(45), str. 42-43.
- Анђелић, Т. П., (1976), *Одговор са Марса. У космосу не можемо бити једини који имају орбански животи.*, Просветни преглед, 15, X, 1976, 1174(32), стр. 3.
- Анђелић, Т. П., (1976), *Прељед развоја механике у Србији у току 19. и у првој половини 20. века*, Глас САНУ, 1976, ССС, Одељење природно-математичких наука, 40, стр. 40-49. /Приступна академска беседа/.
- Анђелић, Т. П., (1976), *Схваћање детерминизма у савременој науци*, Београд, Рад, 1976, стр. 34+2/. (Марксистичка дијалектика и природне науке, Прво коло).

1977

- Анђелић, Т. П., (1977), *20 година космичке ере*, Галаксија, 1977, VI, 10(66), str. 4-5..
- Анђелић, Т. П., (1977), *Наставници механике на Филозофском и Природно-математичком факултету Београдског универзитета*, Двадесет пет година студијске групе за механику 1952-1977, Београд, Природно-математички факултет, 1977, стр. 59-64.
- Анђелић, Т. П., (1977), *Пре више од пола века*, Градац, 1977, IV, 14-15, стр. 23-26.
- Анђелић, Т. П., (1977), *Прељед историјског развоја наставе механике на Филозофском и Природно-математичком факултету Београдског универзитета*, Двадесет пет година студијске групе за механику Природно-математичког факултета Универзитета у Београду, 1952-1977, Природно-математички факултет, 1977, стр. 13-20.

Анђелић, Т. П., (1977), *Војислав В. Мишковић (18. јануар 1892 - 25. новембар 1976)*, Годишњак САНУ, 1977, LXXXIII за 1976, стр. 277-280.

Анђелић, Т. П., (1977), *Порекло ѿрмина ориј у векторском рачуну*, Наш језик 23(1977), 1-2, стр. 45-46.

1978

Анђелић, Т. П., (1978), *Математички ѿрисији изучавању ѿриродних ѿјава*, Дијалектика 1978, XIII, 4, стр. 79-89.

1979

Анђелић, Т. П., (1979), *Живот и дело Милутина Миланковића*, Живот и дело Милутина Миланковића 1879-1979, Галерија САНУ, 36, САНУ, стр. 7-35.

Анђелић, Т. П., (1979), *Алберт Ајнштајн, Човек и дело*, Дијалектика, бр. 1-2, год. XIV, Београд, стр. 11-29.

Анђелић, Т. П., (1979), *О неким ѿрилозима из математике Милутина Миланковића*, Дијалектика, бр. 3-4, год. XIV, Београд, стр. 21-34.

Предговор у књизи: *Милутин Миланковић: Усиомене, доживљаји и сазнања. Дејинство и младост (1879-1909)*, Уредник Татомир Анђелић, Београд, САНУ, 1979, стр. XIX+1/+383. (Посебна издања, DXVIII, Одељење природно-математичких наука, 50).

Живот и дело Милутина Миланковића 1879-1979, Одговорни уредник Татомир П. Анђелић, Галерија САНУ, 36, САНУ.

Анђелић, Т. П., Салников, В., (1979), *Живот и рад проф. др Констинтина П. Вороњца*, Зборник радова Математичког института, н.с. 1979, 3(11), стр. 9-11.

1980

Анђелић, Т. П., (1980), *Чачак у ѿрвим данима ѿсле ѿрвог свейског раја*, Чачански глас, 10. октобар 1980, XXII, 42, стр. 10.

Анђелић, Т. П., (1980), *Механика - Тридесет година Природно-математичког факултета Универзитета у Београду 1947-1977*, Београд, Природно-математички факултет, 1980, стр. 151-163.

Анђелић, Т. П., (1980), *Милутин Миланковић и ѿегови ѿрви кораци на ѿују у науку*, Истраживач, 1980, [1], 2, сир. 29-32.

Анђелић, Т. П., (1980), *Живот и дело Милутина Миланковића*, Настава математике, 1980, н.с. VII (XXXIX), 1, стр. 10-21.

1981

Анђелић, Т. П., (1981), *Антон Билимовић*, Хемијски преглед, 1981, XXII, 3-4, стр. 66.

Анђелић, Т. П., Тошић, Р. О., (1981), *Јуриј Гагарин (1934-1968), Први у космосу*, Галаксија, 1981, X, 4(108), стр. 84-86.

Анђелић, Т. П., (1981), *Клуб математичара Београдског универзитета*, Млади математичар, 1981, 2, бр. 1, стр. 7-9.

Анђелић, Т. П., (1981), *Обзор развита механики в Србији*, Иследования по истории механики, Москва, Академия наук СССР, 1981, стр. 71- 90.

1982

- Анђелић, Т. П., (1982), *Милуџин Миланковић - животи и дело. - Живој и дело Милуџина Миланковића 1879-1979*. Београд, Српска академија наука и уметности, 1982, стр. 53-62. (Научни скупови, XII, Председништво, 3).
- Анђелић, Т. П., (1982), *Не одвајају љраксу од теорије*, Просветни преглед, 1982, 1403(12), стр. 7-8.
- Анђелић, Т. П., (1982), *Нижно и случајно - научно схваћање детерминизма. Неки филозофски проблеми савремене физике*. Београд, Завод за унапређивање васпитања и образовања града Београда, 1982, стр. 51-65. (Школске теме, 8).

1983

- Анђелић, Т. П., (1983), *Једна љодреина уџојреба речи "Мајерија"*, Техника, 1983, XXXVIII, 10, стр. 1379.
- Анђелић, Т. П., Стојковић, А. Б., (1983), *Милуџин Миланковић и теорија релативности*. Зборник прилога филозофији и науци, поводом 80-тогодишњице рођења академика Душана Неделковића. Уредници Ђорђевић Ј., Маџура М, Благојевић О., Београд САНУ, 1983, стр. 195-214. (Посебна издања ДЛ, Одељење друштвених наука, 91).

1986 - 1988

- Анђелић, Т. П., (1986), *Пре љола века. Једно сећање. Извештај за школску 1985-1986. годину*. Београд, Школа за образовање кадрова преводилачке струке "Иво Лола Рибар" 1986, стр. 12-13.
- Анђелић, Т. П., (1987), *Једно сећање на Руђера Бошковића. (Поводом двестагодишњице његове смрти)* - Хемијски преглед, 1987, XXVIII, 3-4; стр. 79-83.

Универзитетски уџбеници

1946 - 1950

- Анђелић, Т. П., (1947), *Теорија вектора*, три издања од 1947, 1949 и 1959.
- Анђелић, Т. П., (1950), *Основи механике нејрекидних средина*, Београд, 1950.

1951 - 1954

- Ajzenhart L.P. (Eisenhart), (1951), *Diferencijalna geometrija*, Prevod sa engleskog Anđelića, Т. П., Београд 1951.
- Анђелић, Т. П., (1952), *Тензорски рачун*, Београд, 1952.

1956

- Анђелић, Т. П., (1956), *Елементарна геометрија*, Техничка књига, Београд, 1956.

1957 - 1960

- Анђелић, Т. П., (1959), *Тензорски рачун*, пет издања, Београд, Прво издање 1959.

1961 - 1964

- Анђелић, Т. П., (1962), *Мајрице*, три издања, Београд, Прво издање 1962.

Анђелић, Т. П., (1962), *Увод у теорију релативности*, Београд, Прво издање 1962.

Анђелић, Т. П., (1964), *Механика (Кинематика и динамика)*, Техничка књига, Београд, 1964.

1965 - 1966

Анђелић, Т. П., Стојановић, Р., (1966), *Рационална механика*, Београд, 1966.

1972 - 1973

Огибалов, П. М., Анђелић, Т. П., (1973), *Теорија њовришинских носача*, Изд. Студентског центра, Београд, 1973.

Анђелић, Т. П., (1973), *Тензорски рачун*, 3. издање, Београд, Научна књига, 1973; стр. VIII+247, (Универзитетски уџбеници).

1975

Огибалов, П. М., Анђелић, Т. П., (1975), *Механика љуски и њлоча*, Издавачко информациони центар, Београд, 1975, 356 стр.

1979

Анђелић, Т. П., (1979), *Маџрице*, 4. то непромењено издање, београд, Грађевинска књига, 1979, 267 стр. (Универзитет у Београду).

1980

Анђелић, Т. П., (1980), *Тензорски рачун*, 4. издање, Београд, научна књига, 1980, стр. VIII+274.

1986 - 1988

Анђелић, Т. П., (1987), *Инжењеријско-машински џриручник, св. I*, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, 1987. У садржају: *Елементарна геомеџрија*, стр. 45-50. *Векџори и маџрице*, стр. 121-135.

Анђелић, Т. П., (1988), *Механика*, Универзитет у Београду 1933-1988, Универзитет у Београду, Савремена администрација, стр. 499-510.

Емануел Јанкович: Физичко дело о испаравању воде у ваздух и објашњење ље изливања воде из ваздуха на земљу. Превод и редакција Анђелић, Т. П., (1989), - *Београд, Грађевинска књига, 1987, сџр. [8]+32.*

Средњошколски уџбеници

1934 - 1941

Билимовић, А., Анђелић, Т. П., (1936), *Геомеџрија за I разред*, више издања, прво издање 1936.

Билимовић, А., Анђелић, Т. П., (1937), *Геомеџрија за II разред*, више издања, прво издање 1937.

Билимовић, А., Анђелић, Т. П., (1938), *Геомеџрија за III разред*, више издања, прво издање 1938.

Билимовић, А., Анђелић, Т. П., (1939), *Геометрија за IV разред*, више издања, прво издање 1939.

Билимовић, А., Анђелић, Т. П., (1940), *Геометрија за V разред*, више издања, прво издање 1940.

Билимовић, А., Анђелић, Т. П., (1941), *Геометрија за VI разред*, више издања, прво издање 1941.

1946 - 1950

Карамата, Ј., Стојаковић, М., Анђелић, Т. П., (1949), *Преглед елементарне математике за пријемне испитије*, Београд 1949.

Популарно-научни чланци

1967

Анђелић, Т. П., (1967), *О популаризацији науке и технике*, Извештај са саветовања о Ширењу научних и техничких знања, Београд, 1967.

1970

Анђелић, Т. П., (1970), *Нешто о настави математике у Дружој београдској гимназији у периоду од 1928/29 до 1940/41*, Сто године Друге београдске гимназије, Београд, 1970.

1972 - 1973

Анђелић, Т. П., (1972), *Поводом двадесетогодишњице "Васионе"*, Васиона, 1972, XX, 1.

1975

Анђелић, Т. П., (1975), *Мисија сарадње*, Галаксија, 1975, IV, 7 (39); стр. 4-5.

Анђелић, Т. П., (1975), *Прича о амблему*, Галаксија, 1975, IV, 1(33), стр. 16-17.

Анђелић, Т. П., (1975), *Училишним систематским целокупним животином. Разговор са истраживачким научником, математичаром, академиком Тајомиром Анђелићем*, Књижевне новине, 16, XII, 1975, XXVII, 501, стр. 7.

1978

Анђелић, Т. П., (1978), *25 година постојања и рада Савеза астронаутичких и ракетних организација Југославије*, Преглед ракетне технике, 1978, V, 1-2, стр. 3-6.

1979

Анђелић, Т. П., (1979), *Научник свејског злоса. У свеју се последњих година опширно ише о Миланковићевој теорији ледених доба*. Политика, 31. март 1979. LXXVI, 23521, стр. 13.

Анђелић, Т. П., (1979), *Нешто о "лејтећим шањирима"*, НЛО, Неидентификовани лејтећи објекти, Београд, Политика, 1979, стр. 36-39, (Мала библиотека "Политике").

Рибникар, С., Анђелић, Т. П., (1979), *Сѣрукѣура аѣома и сѣрукѣура свемѣра*, Галаксија, 1979, VIII, 4(84), стр. 14-16.

1982

Анђелић, Т. П., (1982), *Бесѣѣжинско сѣање*, Политика, 17. новембра 1982, LXXIX, 24828, стр. 9.

Наѣомена: Осим наведених радова објавио је велики број дужих им краћих дописа и приказа у разним дневним и повременим листовима и часописима. Сарађивао је на Речнику српскохрватског језика (I св.) САН, на Општој енциклопедији, Енциклопедији Југославији, Малој енциклопедији "Просвете", Војној енциклопедији (написао одељак Механика), а учествовао је и у изради "Речника техничких израза", "Математичке терминологије" и "Речника математичких термина".

СПИСАК ПУБЛИКАЦИЈА О ТАТОМИРУ АНЂЕЛИЋУ И ОСТАЛЕ ЛИТЕРАТУРЕ

* *Приликом израде ѣексѣа о академику Таѣомиѣу Анђелићу коришћена је ѣрађа Библиоѣрафскоѣ одељења Библиоѣеке САНУ.*

Живоѣ и дело Милуѣина Миланковића 1879-1979, Главни и одговорни уредник Татомир П. Анђелић, Галерија САНУ, 36, САНУ.

Универзиѣет у Беоѣраду 1933-1988, Универзиетет у Београду, Савремена администрација.

Вујичић, В. А., (1989), *Инсѣѣиуционални развој насѣаве и науке механике у Беоѣраду (1945-1982)*, Историјски списи из математике и механике, Историја математичких и механичких наука, књига 2, Математички институт, Београд, 1989, стр. 85-106.

Леко, М., (1997), *Академик ѣроф. др Таѣомир П. Анђелић (1903-1993)*, Прилог историји развоја механике у Југославији, Округли сто Прилози за историју механике на тлу Југославије, XXII Југословенски конгрес теоријске и примењене механике, Врњачка Бања '97., стр. 30-38.

Саоѣѣења научних резулѣаѣа у Маѣемаѣичком инсѣѣиуѣу 1946-1961, *Маѣемаѣика и Механика*, приредио Милан П. Чавчић, Математички институт САНУ, Београд, 1990.

Исѣоријски сѣиси из маѣемаѣике и механике, *Исѣорија маѣемаѣичких и механичких наука*, књига 2, Математички институт, Београд, 1989.

Сѣоменица ѣосвећена ѣроф. др Таѣомиру П. Анђелићу, редовном члану САНУ, Београд 1991.

Двадесетѣетѣ година сѣудијске ѣруѣе за механику 1952-1977, главни и одговорни уредник Т. П. Анђелић, уредник публикације Д. Трифуновић, Универзитет у Београду, Природно-математички факултет, Београд 1977.

Сјоменица посвећена проф. др Татомиру Анђелићу, редовном члану САНУ,
САНУ, Београд, 1991.

30 година САОЈ, 1953-1983, САОЈ, Београд.

Трифуновић, Д., (1984), *Живот и дело Татомира П. Анђелића*, Зборник
радова Математичког института, Нова Серија, књ. 4(12) 1984.

Слика бр. 1. Факсимил Записника са друге седнице Већа Математичког
института оджане 5 јула 1946 године, којом је председавао Антон Билимовић, који
је сачинио др Татомир Анђелић. Из записника се види да је академик Антон
Билимовић саопштио рад: "*Појам чистио̄ прираша̄а диференцијално̄ израза и
његова примена*", што је и **и р в о** саопштење одржано у Математичком
институту Српске академије наука пу његовом оснивању. (176 страна из
Саопштења Мат. инст).

Слика бр. 2. Факсимил Записника са друге седнице Математичког института
САН оджане 8 јуна а 1946 године, којом је председавао Управник академик Антон
Билимовић, који је сачинио секретар академик Радивој Кашанин. Из записника се
види да је др Татомир Анђелић *изабран за слано̄ сарадника* Математичког
института. (175 страна из Саопштења Мат. инст).

Сика бр. 3. Факсимил бланкета за писмени део испита из предмета
Аналитичка динамика од 27 јуна 1975, које је припремио проф. Татомир П.
Анђелић.

Слика бр. 4. Факсимил страна индекса где су означени предмети са бројем
часова вежбања и предавања по наставном плану студијске групе за механику из
школске 1953/54 године са потписима наставника **А. Билимовића** (*Рационална
механика 4+2*), **Т.П.Анђелића** (*Теорија тензора и матрица 2+1*) и **Д. Рашковића**
(*Графосијатика 4*) о пријави и уредном похађању наставе у зимском-петом
семетру.

Слика бр. 5. Факсимил страна са подацима о испитима из индекса из 1960-
1963. год, студента постдипломца Владана Д. Ђорђевића, сада професора
Машинског факултета Универзитета у Београду и академика САНУ. Види се да је
академик Анђелић предавао постдипломцима Аналитичку динамику и Теоријска
основа механике континуума.

Слика бр. 6. Факсимил писма које је академик Татомир П. Анђелић упутио
председнику Организационог одбора научне конференције Нелинеарни
детерминистички и стохастички процеси са применама у инжењерству, која је
одржана на Машинском факултету у Нишу 1991 године.

АКАДЕМИК ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ

(11. новембра 1903 - 7 августа 1993)

Катица (Стевановић) ХЕДРИХ

На корицама универзитетског нестандардног уџбеника - монографије *Теорија љуски и њлоча*, који је академик Анђелић публиковао 1975 у коауторству са П. М. Огибаловим, налазимо кратку стручну биографију у виду приказа:

"Др Татомир П. Анђелић, професор Природно-математичког факултета Универзитета у Београду, редовни члан Српске академије наука и уметности и Међународне астронаутичке академије у Паризу.

Т.П. Анђелић је студирао математику, физику и астрономију и формирао се као теоретичар у механици. Има више од 70 публикација међу којима 9 универзитетских уџбеника. Бави се проблемима рационалне механике, риманске геометрије, нумеричких метода у математици као и историјским и филозофским проблемима механике. Врло је активан у научним друштвима, а посебно у области ширења научних знања. Т.П. Анђелић је био декан Природно-математичког факултета, а сад је директор Математичког института СР Србије. Одликован је Орденом рада са црвеном заставом и Орденом заслуга за народ са златном звездом".

У некрологу дописног члана Божидара Д. Вујановића стоји: *"Седмог августа 1993. године преминуо је проф. др Татомир П. Анђелић, редовни члан Српске академије наука и уметности и редовни професор Природно-математичког факултета у Београду, у пензији". ... "Професор Анђелић био је духовно бољаша, широко образована и веома обдарена личност која је својим радом на Универзитету, научној јавности и у Српској академији наука и уметности оставила видан и дубок траг који је високо цењен како у домаћим, тако и у иностранним научним круговима. са правом се сматра да је професор Анђелић родоначелник Београдске механичке школе. Бројне генерације студената га као бриљантног професора, поузданог и мудрог саветодавца и руководиоца научних пројеката, докторских дисертација и студија. "*

Само две године пре тога на свечаном скупу 18 јануара 1991. године, који је одржан у част академика Татомира П. Анђелића, академик Александар Деспич, поздрављајући скуп, у име САНУ, изражаваћи велико задовољство, што му је припала та част, између осталог рекао је: *"Ово задовољство велико је због тога што лично припадам у њејуди људи којима је професор Анђелић, пре више од 50 година дао прва сазнања о снази и могућностима математике и математичког начина мишљења. У првом сусрећу са средњом школом, у њадашњој П мушкој гимназији у Београду, један од њрвих који ми је оличио њојам "проспор" био је*

усираван као бор и за нас децу висок као кула, млади суиленџи Тајомир Анђелић. Тај сусрећ и две године сусрећања осџаће ми у сећању док оно џосџоји".

На том скупу професор Вељко Вујичић је истакао допринос Татомира Анђелића сазнањима о кретању нехолономног система у течности, као и значај његове научне и наставне активности за развој **наше школе механике**, и при томе је рекао: "*.. смаџрам да џреба исџаћи да је донекле џреназлашена уложа школе Сулова код нас, а да је недовољно исџакнуџо месџо Т.П. Анђелића у равоју наше школе механике.... Усџеси наше аналиџичке механике и механике конџинуума у џрвом реду су засновани на солидној маџемаџичкој основи беоџрадске школе, од чежа добрим делом на функционалној и џензорској анализи и диференцијалној геомеџрији. У џом делу нису биле без значаја добре Анђелићеве књиге из маџричноџ, векџорскоџ и џензорскоџ рачуна...".*

Академик Владан Ђорђевић на комеративном скупу је рекао да је професор Анђелић имао дуг и плодотворан живот, и да је највећи део живота провео у одличном здрављу, које му је омогућило да и његов радни век буде дуг. Своју последњу књигу *Увод у асџродинамику* написао је у 80. години живота. Том приликом је оценио да је професор Анђелић био поштован и цењен и окружен пажњом и љубављу своје породице и својих сарадника и по оној песничкој "*Имао се рашџа и родџи*". Своје излагање је тада завршио речима самог академика Анђелића: "*У џприроди и у свеџу око нас све се мења и у џој сџалној џтрансформацији - развијању и оџадању - нишџа се не дожаја без нечежа шџо је џосџојало џре џожа и шџо је било џовод насџајања нових џојава и нових сџвари", као и закључком да данас "џпрофесора Анђелића нема, али заџо на низу џприродно-маџемаџичких и џтехничких факулџетџа и научних инсџџуџџа широм земље ради на десетџине људи који се баве џеоријском или џримењеном механиком и који су дирекџно или индирекџно џоџекли из њеџове школе механике...".*

САНУ

ЖИВОТ И ДЕЛО СРПСКИХ НАУЧНИКА

Уредник: Академик *Милоје Сарић*

Рецензенти: Академик *Никола Хајдин*

Академик *Олга Хаџић*

АКАДЕМИК ТАТОМИР П. АНЂЕЛИЋ

(11. новембра 1903 - 7 августа 1993)

Књижица (Стевановић) Хедрих

1998-1999

Београд